



Inovačný potenciál krajov SR



EURÓPSKA ÚNIA

Európske štrukturálne a investičné fondy
OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020



MINISTERSTVO
DOPRAVY, VÝSTAVBY
A REGIONÁLNEHO ROZVOJA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY



MINISTERSTVO
HOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

SIEA
SLOVENSKÁ INOVAČNÁ
A ENERGETICKÁ AGENTÚRA





Autori v abecednom poradí:

Adamovský Peter – Bobovnický Artur – Kozmon František – Mišutka Marek – Mühl Michal

Na projekte ďalej spolupracovali:

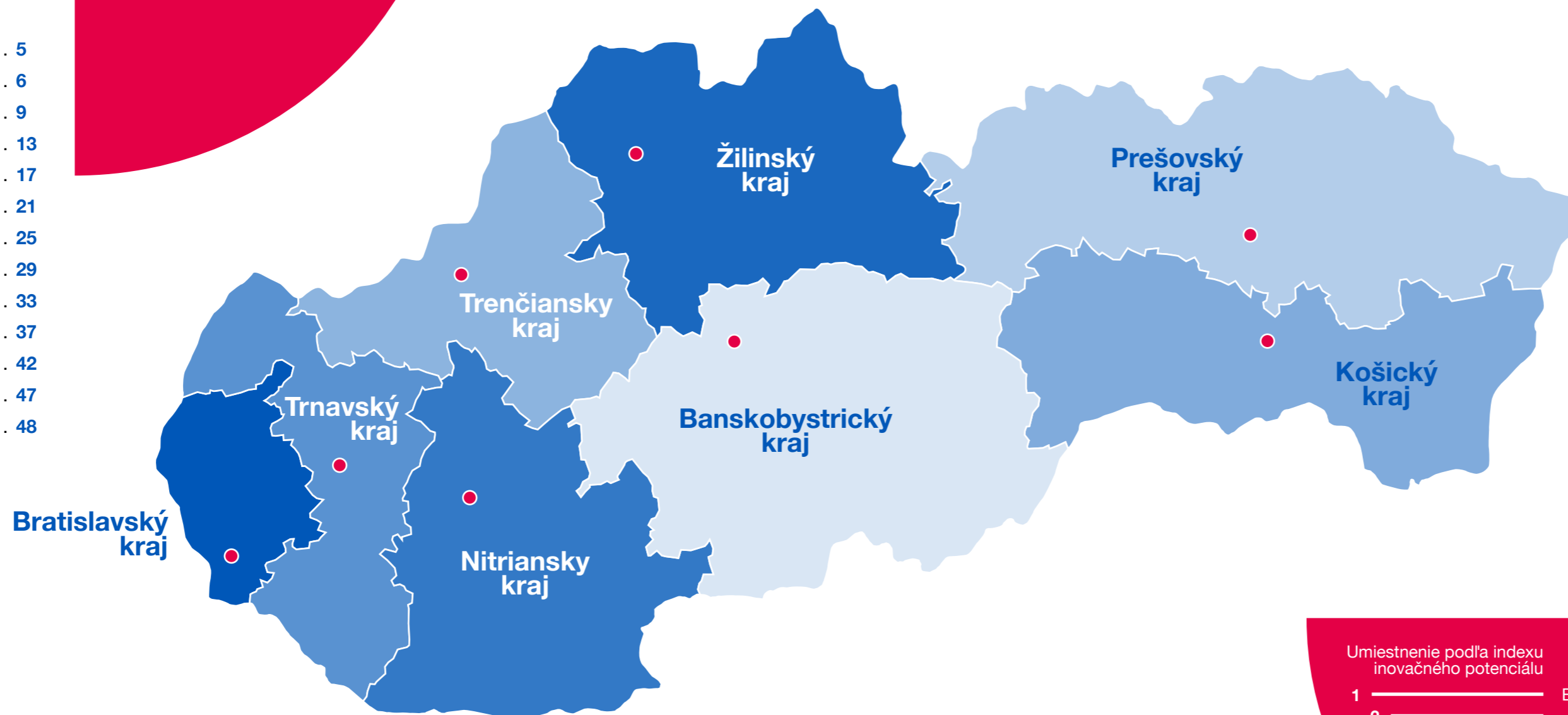
Géseová Renáta, Huizing Hains Simona,
Ruttkey Michal, Štoff Peter, Záhorec Marián

Vydavateľ: Slovenská inovačná a energetická agentúra, Bratislava 2019

ISBN 978-80-88823-73-5

Obsah

Úvod	5
Metodika	6
Bratislavský kraj	9
Trnavský kraj	13
Trenčiansky kraj	17
Nitriansky kraj	21
Žilinský kraj	25
Banskobystrický kraj	29
Prešovský kraj	33
Košický kraj	37
Závery a odporúčania	42
Vysvetlivky a referencie	47
Zoznam zúčastnených firiem	48



Umiestnenie podľa indexu inovačného potenciálu



Umiestnenie podľa indexu inovačného potenciálu



Umiestnenie podľa názorov firiem na hospodársku výkonnosť



Úvod

Tento dokument je určený ľuďom, ktorí majú záujem tvoriť niečo nové, chcú byť súčasťou zmeny. Ľuďom, ktorí majú „pokoru akceptovať veci, ktoré nemôžu zmeniť, odvahu zmeniť veci, ktoré zmeniť môžu a múdrosť vnímať medzi nimi rozdiel“ (**Friedrich Christoph Oetinger**). Mal by podnietiť úvahy o tom, čo je nevyhnutné zmeniť a zlepšiť pre zvýšenie inovačnej výkonnosti jednotlivých krajov Slovenska aj krajiny ako celku.

Význam inovácií pre každý hospodársky subjekt ilustruje výrok **Wernera von Siemensa** pred 60-tich rokov: „Podľa môjho názoru, podstatným dôvodom, prečo boli naše závody tak rýchlo úspešné, bolo, že produkty, ktoré sme vyrábali, boli založené na našich nápadoch. Aj keď vo väčšine prípadov neboli ani patentované, umožnili nám získať dostatočný náskok pred konkurenciou. A vďaka nemu sme prišli s ďalšími inováciami.“

Slovensko je dnes krajinou, ktorá v rebríčkoch inovatívnosti zaostáva za svojimi susedmi aj ostatnými členmi EÚ, no stále je domovom mnohých firiem, ktoré patria k európskej, či dokonca k svetovej špičke. Z rozhovorov v spoločnostiach ako Eset, MicroStep, Robotec alebo vo firmách, ktoré sú menej viditeľné a napriek tomu úspešné, vyplynuli závery, ktoré nie sú prekvapujúce. Spoločnosť už nejaký čas o nich diskutuje, avšak zreteľne identifikujú urgentnosť nevyhnutnej zmeny, ktorú výstižne vyjadril zakladateľ spoločnosti Robotec, **Ivan Vallo**, reagujúc na jednu z kritických oblastí: „Naša budúcnosť stojí na ľuďoch a momentálne na nich padá.“

Metodika

Inovačný potenciál krajov (IPK) Slovenskej republiky (SR) predstavuje analytický materiál o aktuálnom strategickom smerovaní, schopnostiach a možnostiach tvorby inovatívnych riešení v krajoch SR ako samostatných jednotiek, ktoré spoločne tvoria národnú ekonomiku. Poukazuje na existujúce rozdiely v oblastiach, ktoré sú nevyhnutné pre tvorbu inovácií ako jedného zo základných faktorov ekonomického rastu.

Základom pre tvorbu materiálu sa stali primárne dáta získané prostredníctvom kvalitatívneho prieskumu medzi podnikateľskými subjektami a subjektami verejnej správy vykonaného v časovom období máj-november 2019. Prieskum bol realizovaný analytikmi Slovenskej inovačnej a energetickej agentúry (SIEA) v rámci národného projektu Zvýšenie inovačnej výkonnosti slovenskej ekonomiky (Inovujme.sk). Výsledky prieskumu boli doplnené o rôzne dáta získané z dostupných sekundárnych zdrojov.

Krátke teoretické vymedzenie

Inovačný potenciál predstavuje jednu z možných interpretácií makroekonomického konceptu inovačnej kapacity. Vychádzajúc z pôvodnej koncepcie národnej inovačnej kapacity (1) môžeme hovoriť o schopnosti územnej jednotky dlhodobovo vyrábať a komercializovať nové technológie. Podľa inej, už regionálnej definície, ide o kapacitu kraja generovať nápady, produkty a služby nové pre svet (2). Rozdiely v inovačnej kapacite krajov odzrkadľujú

nielen iný historický a ekonomický rozvoj krajov, ale aj ich potreby a vplyvy národnej inovačnej politiky. Východiská pre makroekonomickú formu teórie inovačnej kapacity boli zadefinované už v teórii endogénneho rastu (3; 4; 5), klastrovej teórii národnej priemyselnej konkurenčnej výhody (6) a teórii národných inovačných systémov (7; 8; 9). Inovačný potenciál kraja závisí od spoločnej inovačnej infraštruktúry (celkové prostredie a podpora, mechanizmy rozvoja základného a aplikovaného výskumu a schopnosť akumulácie znalostí), špecifickej inovačnej infraštruktúry (závislej od konkrétneho odvetvia a stimulovanej cez tvorbu klastrov) a intenzity prepojenia medzi nimi.

Iná predstava o inovačnej kapacite zahŕňa hodnotenie regiónov v doménach Ľudia, Financovanie, Infraštruktúra, Politika, Úžitky a normy a Dopyt, ktoré sa členia na dva až tri čiastkové parametre (2). Uvedená štruktúra predstavuje základ našej analýzy a výpočet Indexu inovačného potenciálu, pričom sme pre zjednodušenie dve domény (Financovanie a Politika) spojili do jednej. Zároveň sme rozšírili jednotlivé domény o niekoľko faktorov, takže každá z nich bola definovaná 3-4 parametrami, a premenovali dve domény (Úžitky a normy na Kultúru a konvencie a Dopyt na Ekonomickú výkonnosť). Dôvodom je snaha priblížiť ich čitateľovi a odzrkadliť špecifiká slovenských krajov.

Zber dát

Inovačný potenciál sa dá skúmať viacerými spôsobmi – kvantitatívne, ako aj kvalitatívne. Vo všetkých prípadoch je potrebné mať na zreteli, že výsledky výskumu nemajú možnosť pokryť všetky vzťahy a väzby v skúmanej oblasti. Dôvodmi vysokej náročnosti merania sú nedokonalosť a premenlivosť merania inovačného výstupu a nie úplne možná prepojenosť tradičných zdrojov dát a náročnejších hnacích síl (inovačná politika a klastrové prostredie) (10). Jednou z príkladných analýz je Projekt INKA Technologické agentúry Českej republiky (TA ČR), ktorý komplexne mapuje inovačnú kapacitu krajiny na základe primárnych (kvalitatívnych) aj sekundárnych (kvantitatívnych) dát (11). Táto národná analýza predstavovala základ pre špecifikáciu Národných výzkumných a inovačných stratégií pro inteligentní specializaci ČR (12).

Hlavnou východiskovou bázou dát pre meranie IPK SR sa stal kvalitatívny prieskum, ktorý bol doplnený o kľúčové informácie dostupné zo sekundárnych zdrojov. Základom kvalitatívneho prieskumu bol dotazník

zložený z 25 otázok rozdelených do piatich domén: Ľudia a spolupráca, Politika a financovanie, Infraštruktúra, Kultúra a konvencie a Ekonomická výkonnosť – a doplnkových otázok, vrátane rámcových podmienok pre podnikanie a strategických oblastí ďalšieho smerovania Slovenska v budúcnosti.

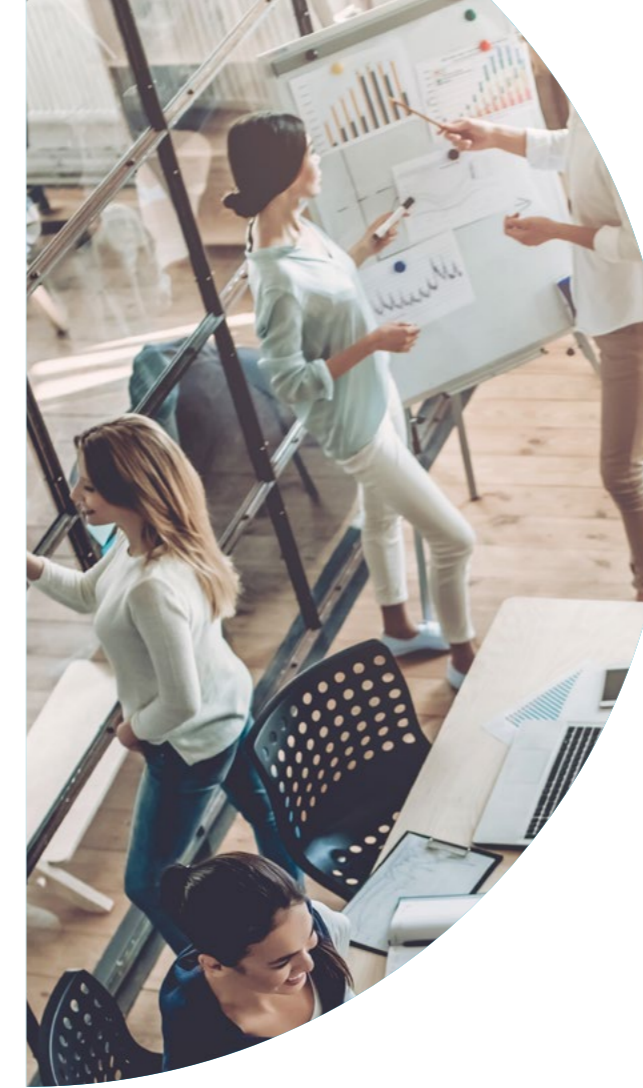
Výber vzorky firiem vychádzal z kľúčových parametrov ako veľkosť firmy (počet zamestnancov), sektorové zaradenie (SK NACE Rev. 2), región pôsobenia, hospodárska výkonnosť, regionálny význam a pro-inovativnosť. Vzorka 116 respondentov odzrkadľuje aktuálny stav ekonomiky a inovačný potenciál jednotlivých krajov. Celkovo 17 firiem má sídlo v Bratislavskom kraji, 14 v Trnavskom kraji, 13 v Trenčianskom kraji, 12 v Nitrianskom kraji, 11 v Žilinskom kraji, 19 v Banskobystrickom kraji, 13 v Prešovskom kraji a 15 v Košickom kraji. Okrem toho sme uvedenú vzorku doplnili rozhovormi na úrovni samosprávnych orgánov 8 krajov a magistrátov 8 krajských miest.

Spracovanie dát

Zozbierané dáta boli spracované pomocou štandardných štatistických metód normalizácie a priemerovania. Doplnkové kvantitatívne dáta boli normalizované k priemeru všetkých krajov SR. Z primárnych a doplnkových dát sme vypracovali sumárny index inovačného potenciálu kraja (v %), ktorý je obrazom aktuálneho strategického smerovania, schopností a možností v kraji pre tvorbu inovácií. Výsledky indexu sú graficky znázornené v podobe mapy v úvode materiálu. Sumárny index inovačného potenciálu je tvorený piatimi doménami, pričom rozdelenie čiastkových parametrov do domén, vrátane dátových foriem a zdrojov, je uvedené v schéme nižšie. Pri prezentácii výsledkov podľa krajov uvádzame okrem grafického znázornenia podľa domén (radarový graf) aj jednotlivé čiastkové parametre prezentované pohľadom firiem a samosprávnych subjektov v pruhových grafoch.

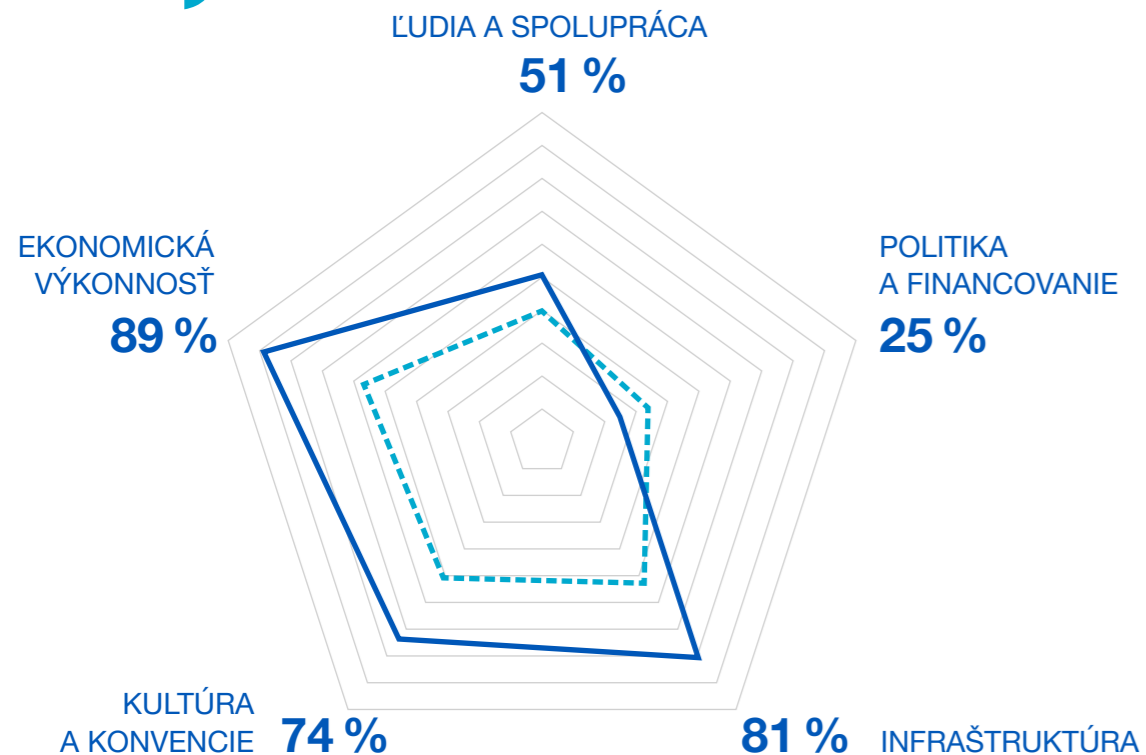


Bratislavský kraj



IPK index

64,03 %



36 964 €

HDP na obyvateľa

2,4 %

Miera nezamestnanosti

136 850

Živé a ekonomicky aktívne PO a FO

9

Existujúce klastrové organizácie

650 838

Stav trvale bývajúcего obyvateľstva

12 782

Absolventi denného VŠ štúdia

1 532 € *

Priemerná nominálna mesačná mzda

* vysvetlivky na str. 47

— Bratislavský kraj
- - - - - priemer SR

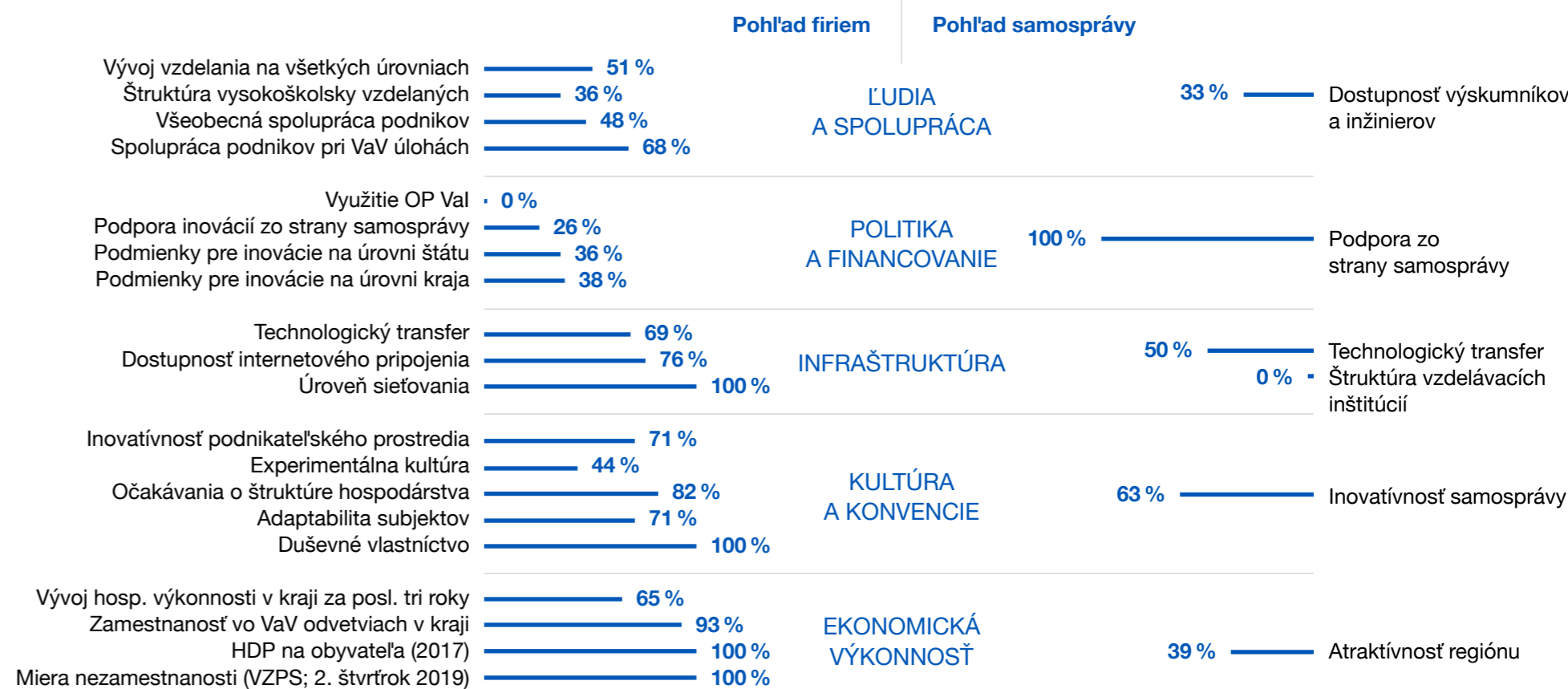
Zhodnotenie

Faktory úspechu

- Diverzifikovaný hospodársky priestor
- Vysokokvalifikovaná pracovná sila
- Lokálne firmy flexibilne reagujú na nové výzvy
- Sieťovanie podnikov na vysokej úrovni a s rastúcim trendom
- Centrum startupov na Slovensku
- Silné akademické inštitúcie a organizácie VaV
- Infraštruktúra na vysokej úrovni
- Vysoká miera registrácií práv duševného vlastníctva

Oblasti vyžadujúce riešenia

- Dopyt po pracovnej sile prevyšuje ponuku
- Nedostatočné financovanie (štrukturálne fondy nie sú vždy pre tento región využiteľné a štát neinvestuje v dostatočnom rozsahu)
- Potenciál fenoménu smart city počas developerského boomu
- Kvalita absolventov



Hodnotenia potvrdili predpoklad najväčšieho inovačného potenciálu Bratislavského kraja, celkový index inovačného potenciálu dosiahol hodnotu 64,03 %. Významné rozdiely oproti ostatným krajom sme zaznamenali najmä pri doménach *Ekonomická výkonnosť* (89 %) a *Infraštruktúra* (81 %), ktoré sú ovplyvnené *Úrovňou sieťovania* (9 klastrových organizácií), *HDP a Mierou nezamestnanosti*. Najslabší výsledok dosiahla doména *Politika a financovanie* (25 %), ktorá je reakciou na nízku úspešnosť podpory z Operačného programu Výskum a Inovácie (OP Val) – aj z dôvodu, že niektoré výzvy neboli pre tento kraj vôbec otvorené, ako aj negatívne názory firiem na dostupnosť iných možností verejnej podpory v oblasti výskumu a inovácií. Aj keď z hľadiska ľudského potenciálu (doména *Ludia a spolupráca*) dosiahol kraj najlepšie výsledky v porovnaní s ostatnými, výsledok 51 % poukazuje iba na priemerné hodnotenie dostupnosti kvalifikovaných ľudí a možností spolupráce. Vyššiu úroveň hodnotenia dosiahla

doména *Kultúra a konvencie* – 67 %, ťahaná predovšetkým najväčším počtom žiadostí o registráciu nejakej formy *Duševného vlastníctva* a veľmi pozitívnymi firemnými *Očakávaniami o štruktúre hospodárstva*.

Respondenti reprezentujúci samosprávu sa zhodli na tvrdení, že aktuálna *Štruktúra vzdelávacích inštitúcií* v kraji je nedostatočná, s čím je spojená aj slabá *Dostupnosť výskumníkov a inžinierov*. Na úrovni Bratislavského kraja a Magistrátu hl. mesta Bratislava boli deklarované dostupné podporné nástroje pre inovácie v kraji priamo z ich rozpočtových položiek. Možnosti *Technologického transferu* hodnotili na vysokej úrovni len na Magistráte hl. mesta. Obe samosprávne úrovne sa zhodli s firmami na podobnom hodnotení v oblastiach *Inovativnosť samosprávy* a *Kultúra a konvencie*. Ukazuje sa taktiež, že *Atraktivnosť regiónu* nepatrí medzi silné stránky Bratislavského kraja.

„Ak chceme mať v Bratislave špičkových odborníkov zo zahraničia na tvorbu inovácií na svetovej úrovni, na ich prilákanie musia mesto a štát odstrániť všetky administratívne a spoločenské bariéry, napríklad v oblasti zdravotníctva, školstva a podobne.“

Igor Fratrič, Sli.do

„Slovensko sa stalo drahou krajinou. Môže za to zvyšovanie minimálnej mzdy a jej previazanosť na ďalšie mzdové zložky, ale aj rôzne sociálne a iné balíčky, ergo deformity trhu. O odmeňovaní zamestnancov má vždy rozhodovať manažment firmy, nikdy nie politik.“

Luboš Lopatka, Výskumný ústav zväračský

„Inovatívna firma musí vedieť vytvoriť priestor pre vylepšenia iniciované zamestnancami, zapojiť ich do diania a odmeniť ich za ich snahu a prínos.“

Andrej Juriš, Západoslovenská Distribučná

Magistrát hl. mesta Bratislava

Bratislava ako hlavné mesto krajiny s najväčšou mestskou samosprávou využíva svoje kompetencie nad rámec oblasti zabezpečenia základných úloh, ako sú údržba komunikácií a verejných služieb, odpadové hospodárstvo či územné plánovanie. Záujem o zavádzanie verejných inovácií magistrát mesta potvrdil založením samostatného Metropolitného inštitútu Bratislavy ako centra pre strategické plánovanie a prípravu podkladov pre rozhodnutia dlhodobého významu. Pre zadefinovanie oblastí vhodných pre inovovanie mesto aktuálne pripravuje vlastnú stratégiu inteligentnej špecializácie, zapája sa do porovnávacích štatistík európskych miest a pri tvorbe vlastného inovačného ekosystému adoptuje úspešné príklady zo zahraničia. Dôležitosť dátovej analýzy v súčasnej dobe potvrdzuje cez poskytovanie otvorených dát pre verejnosť na portáli opendata.bratislava.sk. Zaujímavým projektom je aj mestské laboratórium Living Lab, ktoré by malo zapojiť občanov do procesu zlepšovania služieb samosprávy.

„Bratislava má obrovskú príležitosť využiť vedecký potenciál na zmeny + ťahať expertov zo zahraničia, ktorí by mohli pokryť strednú vrstvu manažérov. Slováci majú schopnosť veľkej kreativity z malého množstva prostriedkov a vedia nájsť cestičky.“

zamestnanec magistrátu

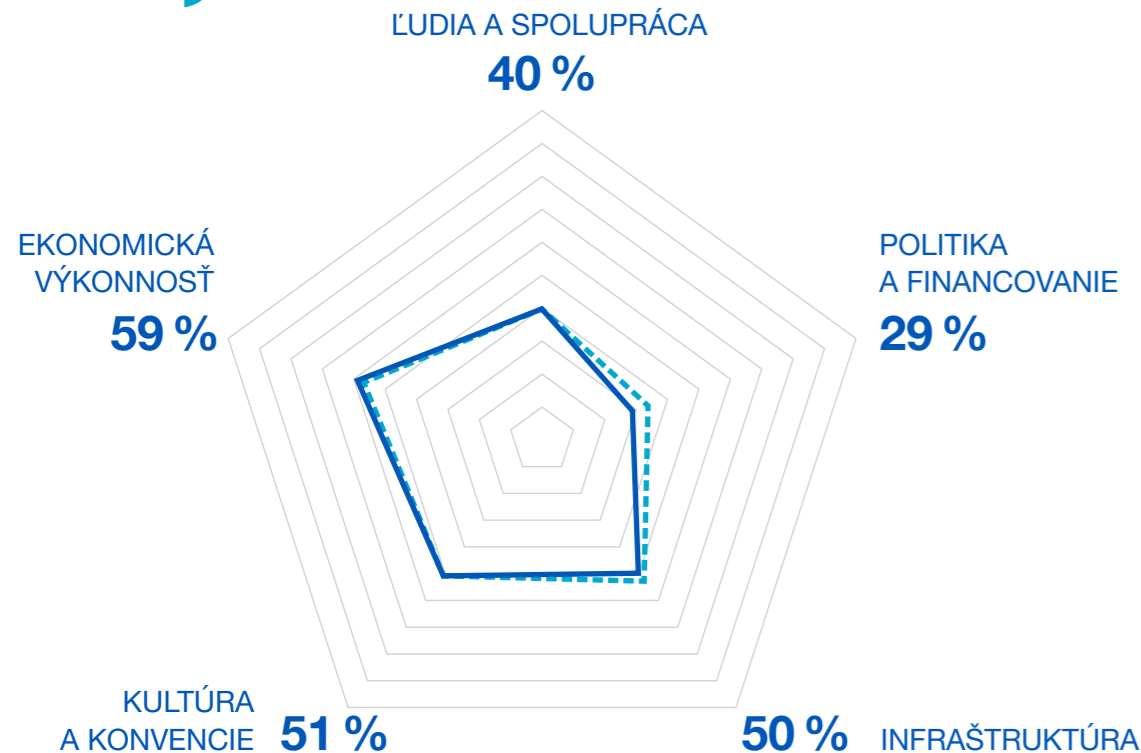


Trnavský kraj



IPK index

45,65 %



16 964 €

HDP na obyvateľa

4,8 %

Miera nezamestnanosti

61 596

Živé a ekonomicky aktívne PO a FO

8

Existujúce klastrové organizácie

562 372

Stav trvale bývajúcего obyvateľstva

2 687

Absolventi denného VŠ štúdia

1 114 € *

Priemerná nominálna mesačná mzda

* vysvetlivky na str. 47
 — Trnavský kraj
 - - - - - priemer SR

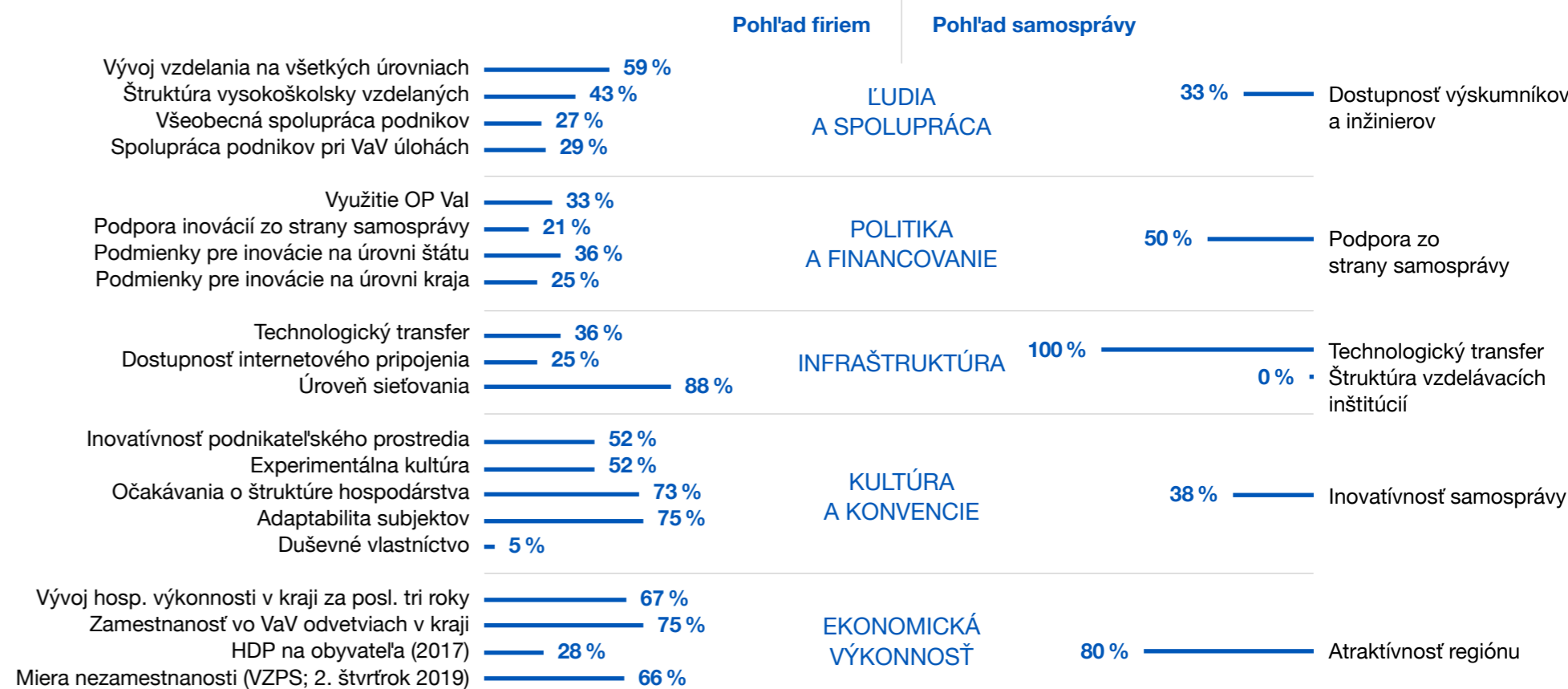
Zhodnotenie

Faktory úspechu

- Geografická poloha kraja
- Dobrá a dostupná infraštruktúra
- Vysoký podiel etablovaných zahraničných investorov
- Diverzifikované hospodárstvo a jeho úspešná transformácia v minulosti
- Rozvoj výskumných a vývojových aktivít iniciovaný zahraničnými investormi
- Výrazné sieťovanie a klastrovanie subjektov
- Nárast automatizácie, robotizácie a ostatných prvkov priemyslu 4.0
- Úroveň vzdelávacích inštitúcií, ich spolupráca so súkromným sektorom a ich reflektovanie potrieb pracovného trhu

Oblasti vyžadujúce riešenia

- Nedostatok pracovnej sily
- Nedostatočná finančná podpora inovačných aktivít a slabé financovanie výskumu a vývoja zo súkromných zdrojov
- Mierna podpora startupov



Trnavský kraj dosiahol v hodnotení inovačného potenciálu štvrtú priečku (index inovačného potenciálu = 45,65 %). Najdominantnejšiu úlohu preukázala doména *Ekonomická výkonnosť* (59 %), ťahaná významnou *Zamestnanosťou vo VaV odvetviach*. V priemerných hladinách sa pohybovali aj domény *Kultúra a konvencie* (51 %; vďaka *Adaptabilite subjektov a Očakávaniam o štruktúre hospodárstva*) a *Infraštruktúra* (50 %; vďaka *Úrovni sieťovania*). Horší stav dosiahol kraj pri doméne *Ludia a spolupráca* (40 %), predovšetkým kvôli slabej *Všeobecnej spolupráci podnikov a Spolupráci podnikov pri VaV úlohách*. Výsledok pri najslabšej doméne *Politika a financovanie* (29 %) zaraďuje kraj do poslednej tretiny relatívne k ostatným krajom. Problematickými sú najmä parametre ako *Podpora inovácií zo strany samosprávy a Podmienky pre inovácie na úrovni kraja*.

V prípade Trnavského kraja hodnotia zástupcovia samosprávnych jednotiek najvyššie úroveň *Technologického transferu*. Významným pozitívnym faktorom je *Atraktivnosť regiónu*. Čo však už mierne zaostáva, je *Podpora zo strany samosprávy*, kde iba respondent zo strany magistrátu mesta Trnava špecifikoval konkrétne existujúce podporné nástroje pre inovácie. Na druhom konci hodnotení sa nachádzajú *Inovatívnosť samosprávy, Dostupnosť výskumníkov a inžinierov a Štruktúra vzdelávacích inštitúcií*. Uvedené výsledky poukazujú na nedostatok ľudského kapitálu, zároveň však aj na nedostatočnú aktivitu samosprávnych orgánov pri riešení tejto situácie.

„Štát by mal byť podporovateľom inovácií od začiatku do konca. Efektívne rozdeľovať dostatočné množstvo financií, ale aj finálne inovácie využívať. Vedieť riskovať a podporovať technológie šetrné k životnému prostrediu.“

Miroslav Futrikanič, SK – Tex

„Investície na Slovensku sú stále hlavne vo výrobe. Potrebujeme viac investovať do vývoja. Firmy na úrovni MSP si to však nemôžu dovoliť. Tým treba pomôcť prepojením s inými firmami a výskumom na úrovni univerzít. Slovensko je primárny trh na to, aby sa tu každý hral na svojom piesočku.“

Lenka Lolláriková, LLarik

„Čo sa vývoja a výskumu týka, krok za krokom rastieme, aj keď pomalšie. Ale sú tu šikovní ľudia aj vedomosti. Treba to len rozbehnúť. Slovensko musí budovať status, brand... čo ale môže trvať aj viac rokov. Treba sa rozhodnúť dnes: čo bude našou značkou, a čím sa môžeme presláviť vo svete?“

Eduard Čambál, Optotune Slovakia

SEDOS, s.r.o. Krakovany

Spoločnosť Sedos pôsobí na trhu od roku 1992 a od svojho vzniku sa zaoberá špeciálnymi úpravami osív pre pestovateľov a záhradkárov. Zameriavajú sa na inkrustáciu, obalovanie a výrobu výsevných pásov, ktoré sa radia medzi moderné technológie úpravy osív. Technológie, ktorú vyvinuli, umožňujú sejbu drobných zeleninových semien na presnú vzdialenosť. Súčasne umožňujú cieľnú chemickú ochranu a aplikáciu rôznych podporných látok do obalu semien. Najväčším úspechom ich vývoja je vodorozpustná fólia, ktorá je ekologická a nezaťažuje životné prostredie. Tento typ fólie, ktorú vyvinuli pôvodne pre vlastné potreby, má praktické využitie aj mimo poľnohospodárstva v iných oblastiach, v ktorých je potrebné vyhnúť sa priamemu kontaktu s materiálom a následne sa v technologickom postupe používa voda (napr. balenie pracích prostriedkov alebo prísad do betónových zmesí). Vďaka výsledkom ich výskumného úsilia patria k špičke na svetovom trhu.

„Samospráva musí mať kompetencie, nástroje a peniaze na inovácie, až potom môže implementovať stratégiu rozvoja. Musíme niečo ponúknuť súkromnému sektoru a to teraz nevieme. Mala by byť zriadená hospodárska rada na implementáciu inovačných procesov a integrovaných riešení.“

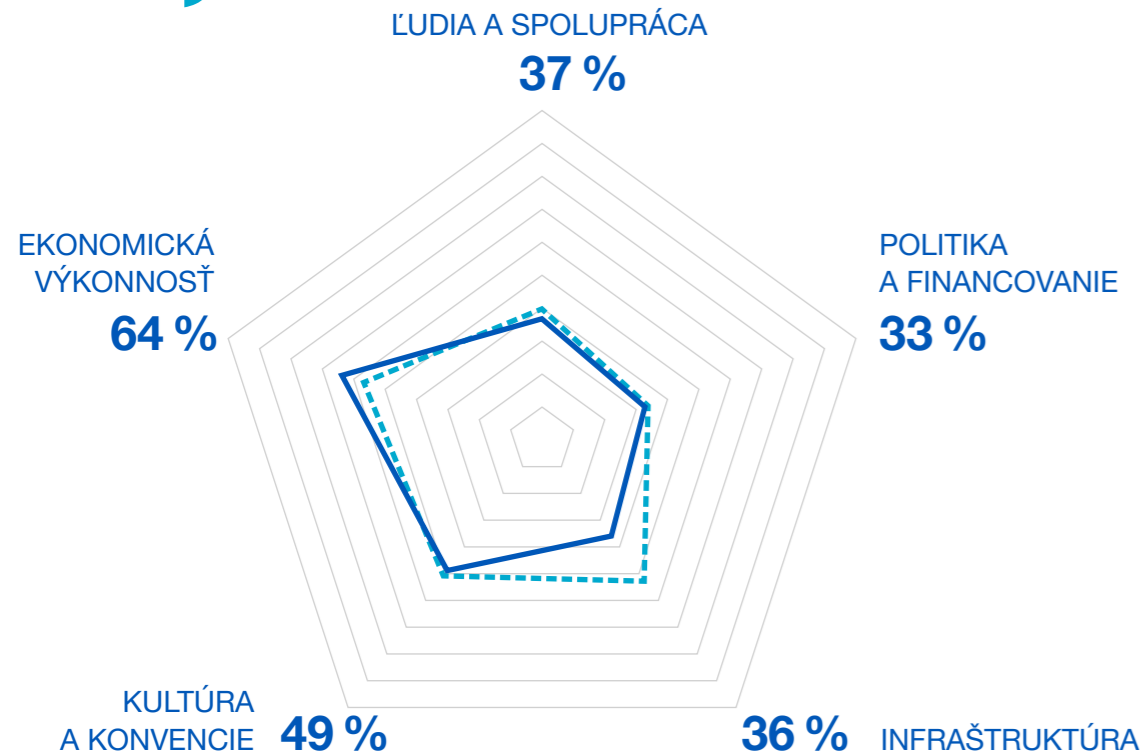
zamestnanec krajského úradu



Trenčiansky kraj

IPK index

43,74 %



12 911 €

HDP na obyvateľa

3 %

Miera nezamestnanosti

59 340

Živé a ekonomicky aktívne PO a FO

1

Existujúce klastrové organizácie

587 364

Stav trvale bývajúcего obyvateľstva

633

Absolventi denného VŠ štúdia

1 094 € *

Priemerná nominálna mesačná mzda

* vysvetlivky na str. 47

— Trenčiansky kraj
- - - - - priemer SR

Zhodnotenie

Faktory úspechu

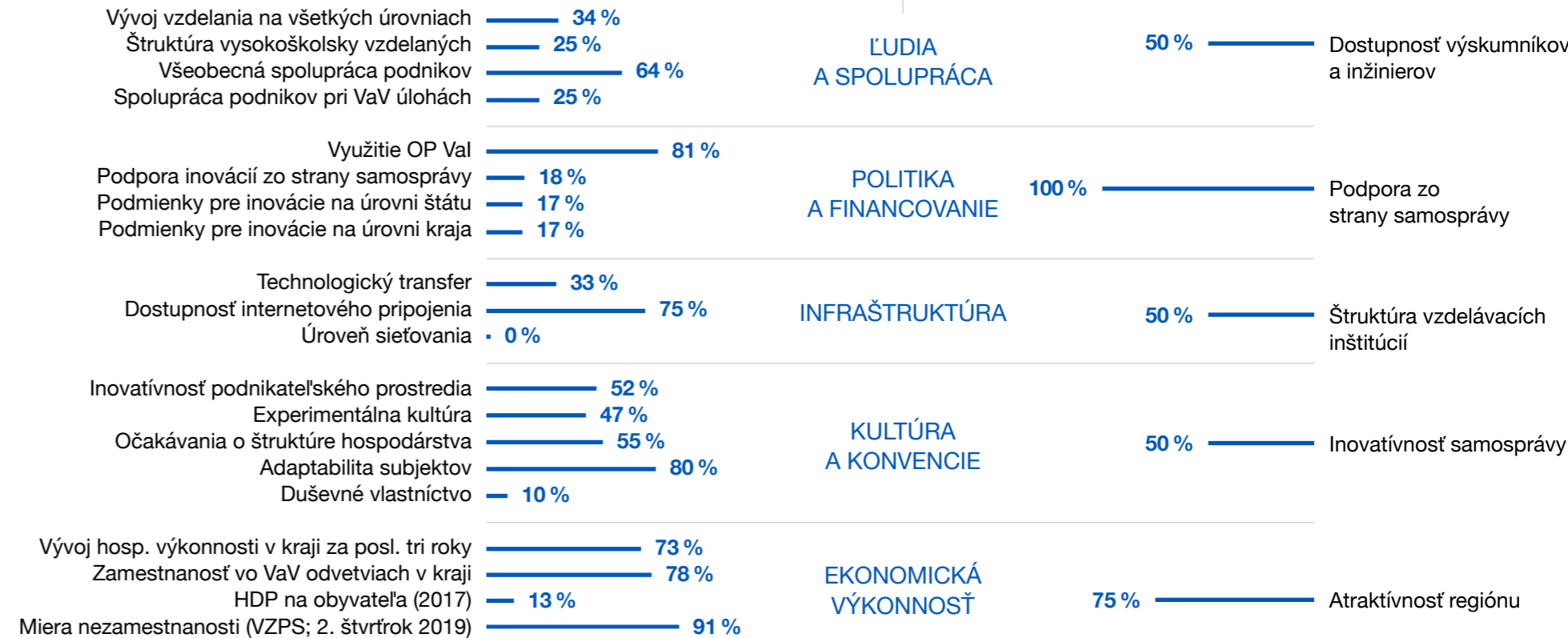
- Tradícia priemyselnej výroby a vývoja
- Dostatok vysokokvalifikovanej pracovnej sily
- Silné zastúpenie prvkov priemyslu 4.0 a výskumno-vývojových aktivít
- Kraj nie je naviazaný na jednu významnú fabriku, má početné zastúpenie úspešných malých a stredných podnikov
- Vznik nových platforiem na podporu startupového prostredia a podporu kreatívneho priemyslu
- Previazanosť podnikov s Českou republikou
- Dostatočný počet absolventov stredných odborných škôl

Oblasti vyžadujúce riešenia

- Nízka úroveň sieťovania a klastrovania podnikov a ich spolupráce na výskumno-vývojových aktivitách
- Slabá infraštruktúra v regióne Horná Nitra
- Množstvo študentov preferujúcich štúdiá v Českej republike
- Nedostatočná spolupráca komerčných subjektov s univerzitou

Pohľad firiem

Pohľad samosprávy



Šieste miesto Trenčianskeho kraja v hodnotení inovačného potenciálu (index inovačného potenciálu = 43,74 %) hovorí o slabínach kraja vo viacerých sledovaných oblastiach. Do pozitívnejších čísel ťahajú kraj len domény *Ekonomická výkonnosť* (64 %), najmä vďaka výbornej *Miere nezamestnanosti*, mierne aj *Kultúra a konvencie* (49 %) s dominantným vplyvom *Adaptability subjektov*. Pri ďalších doménach sú však výsledky hodnotení pod priemerom. Zatiaľ čo doména *Ludia a spolupráca* (37 %) dosiahla horší výsledok kvôli nedostatkom v *Štruktúre vysokoškolsky vzdelaných a Spolupráci podnikov pri VaV úlohách*, pri *Infraštruktúre* (36 %) chýba vyššia *Úroveň sieťovania*. Toto tvrdenie potvrdzuje aj fakt, že v kraji, ktorý je priestorom prirodzených klastrov – obuvníckeho, textilného, zbrojárskeho, existuje len jedna klastrová organizácia. Najslabší výsledok vykázala doména *Politika a financovanie* (33 %), hoci v porovnaní s inými kraji ide o priemerné hodnotenie spôsobené predovšetkým negatívnymi názormi firiem na *Podporu inovácií zo strany samosprávy*.

Zástupcovia trenčianskych samosprávnych orgánov naopak vnímajú *Podporu zo strany samosprávy* a *Atraktivnosť regiónu* veľmi pozitívne. Medzi silné stránky podľa ich názoru nepatrí *Technologický transfer*. Ostatné oblasti, vrátane *Dostupnosti výskumníkov a inžinierov*, *Štruktúry vzdelávacích inštitúcií v kraji* a *Inovativnosti samosprávy*, dostali priemerné hodnotenie.

„Prepojenie regiónu na automotive cez dodávky a subdodávky (ako sedačky, káble a ďalšie komponenty) bolo doposiaľ výhodou, ale v kríze sa otáča proti nám. Pretože automotive v kríze padá ako prvý. Slovenské MSP potrebujú lepšie podmienky na rozvoj, napríklad čo sa prepojenia na univerzity týka, aby sa mohli venovať vlastnému výskumu. Nestačí vyrábať, musíme vyvíjať.“

Kamil Lipták, Selos

„Veľkou devízou Slovenska je pracovná kultúra jeho ľudí. Sme hrdí na to, čo robíme, sme detailisti a chceme, aby výsledky našej práce odrážali kvalitu vykonanej práce. Je dôležité, aby firmy aj štát vedeli využiť potenciál ľudí vo svoj prospech.“

Miroslav Sagan, Enics Slovakia

„Inovácie by mali byť prirodzenou vlastnosťou firiem. Firma potrebuje neustále zlepšovať svoje procesy, produkty a služby. Kvalita výrobkov a dodanie načas je dnes v automotive priemysle samozrejmosť. Hlavne inovácie procesov a pohľad na biznis dokáže posúvať firmy výrazne dopredu.“

Michal Ladecký, Matador Tools

MATADOR Industries, a. s. Dubnica nad Váhom

Skupina Matador Group, jeden z najväčších hráčov na slovenskom priemyselnom trhu, sa výrazne zameriava na inovácie. Vlastným vývojom, konštrukciou a výrobou prototypov a priemyselnou automatizáciou vytvára vysokú pridanú hodnotu a buduje si pozíciu dodávateľa inovatívnych riešení v priemysle a mobilite. Cielené kroky manažmentu a akvizície v zahraničí vedú k skracovaniu inovačného cyklu a umožňujú pružne reagovať na požiadavky trhu. Firma neustále posúva svoju technologickú vyspelosť a rozširuje ponuku ku komplexnému vývoju a stavbe najmodernejších výrobných liniek na kľúč. Popri tradične silnej nástrojári Matador Tools dynamicky rastie aj biznis poskytovateľa technologických služieb v sofistikovanom strojárstve Matador Industries, výroba kolaborujúcich a autonómnych robotov, automatizácia a najnovšie technologické prvky priemyslu 4.0.

„My žijeme v bublinke, ktorú podnikatelia nechápu a my zase veľmi nechápeme ich potreby. Chýba vzájomné porozumenie a personálna spolupráca. Je to o ľuďoch, respektíve hlavne o lídroch.“

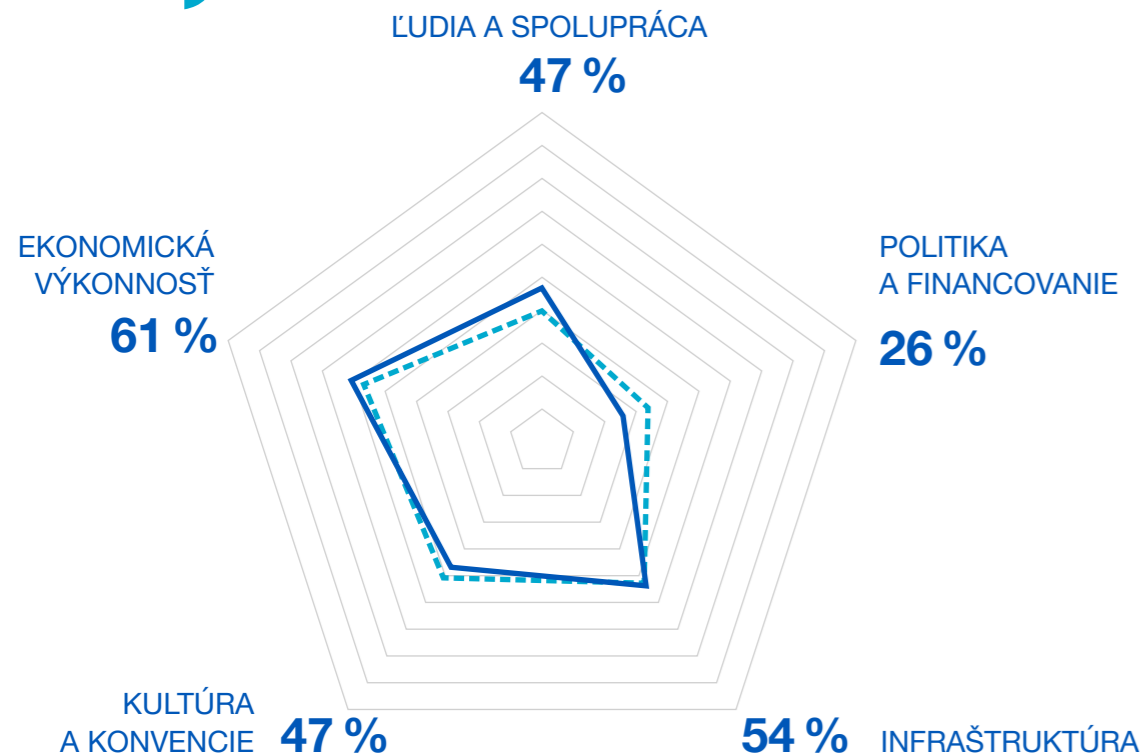
zamestnanec krajského úradu

Nitriansky kraj



IPK index

46,76 %



13 620 €

HDP na obyvateľa

4,7 %

Miera nezamestnanosti

75 620

Živé a ekonomicky aktívne PO a FO

4

Existujúce klastrové organizácie

678 692

Stav trvale bývajúcего obyvateľstva

4 345

Absolventi denného VŠ štúdia

1 034 € *

Priemerná nominálna mesačná mzda

* vysvetlivky na str. 47
 — Nitriansky kraj
 - - - - - priemer SR

Zhodnotenie

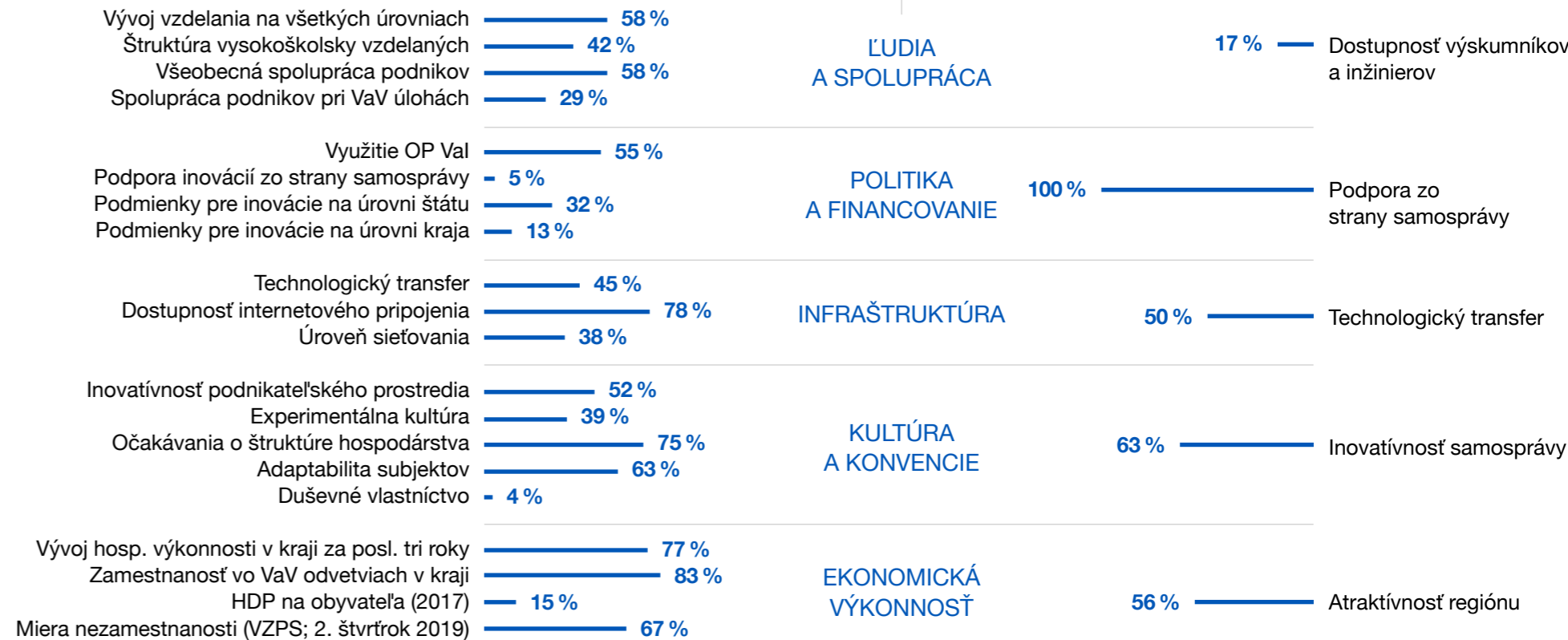
Faktory úspechu

- Historicky silná tradícia v poľnohospodárstve a potravinárstve
- Zastúpenie akademických a výskumných inštitúcií špecializovaných na poľnohospodárstvo a potravinárstvo
- Príchod významných zahraničných investorov a ich etablovanie v regióne

Oblasti vyžadujúce riešenia

- Slabá podpora poľnohospodárstva, potravinárstva a malých farmárov zo strany štátu
- Znižovanie diverzifikácie priemyslu a zameranie podpory výhradne na automobilový priemysel
- Nedostatočná infraštruktúra v južných častiach kraja
- Nedostatok kvalifikovaného ľudského kapitálu pre rozvoj výskumno-vývojových aktivít
- Nedostatok absolventov vysokých škôl s technickým zameraním

Pohľad firiem | Pohľad samosprávy



Vyjadrenia firiem a doplnkové štatistické údaje zaradili Nitriansky kraj na tretiu priečku v rebríčku inovačného potenciálu (index inovačného potenciálu = 46,76 %). Najsilnejšou doménou sa stala *Ekonomická výkonnosť* (61 %), ťahaná parametrami *Zamestnanosť vo VaV odvetviach* a *Vývoj hospodárskej výkonnosti*. Nasledovala doména *Infraštruktúra* (54 %) s dominantnou *Dostupnosťou internetového pripojenia*. Podpriemerný výsledok sme identifikovali v rámci domény *Ludia a spolupráca* (47 %), kde firmy slabšie vnímajú predovšetkým *Spoluprácu podnikov pri VaV úlohách* a *Kultúru a konvencie* (47 %). Najhoršie však dopadol kraj v doméne *Politika a financovanie* (26 %). Tento výsledok, ťahaný najmä negatívnymi názormi firiem v čiastkových parametroch *Podpora inovácií zo strany samosprávy* a *Podmienky pre inovácie na úrovni kraja*, zaradil kraj na druhú najhoršiu priečku relatívne k ostatným krajom. Výsledku nepomohla ani priemerná úroveň *Využitia OP Val*.

Podobne ako v niektorých ďalších krajoch, aj v Nitrianskom respondenti zo samosprávnych orgánov vnímajú *Podporu zo strany samosprávy* pozitívne. Rozdielny pohľad firiem a samosprávy evokuje nedostatočnú dostupnosť informácií o podpore, respektíve nesúlad medzi požiadavkami na oboch stranách. Na nadpolovičnej úrovni zhodnotili zástupcovia samosprávy ešte *Inovatívnosť samosprávy* a *Atraktivnosť regiónu*. Zatiaľ čo *Technologický transfer* patrí medzi priemerné parametre, *Dostupnosť výskumníkov a inžinierov* dosiahla veľmi nízku úroveň.

„Potrebujeme, aby školstvo odrážalo potreby trhu a pripravilo ľudí na povolania budúcnosti. Dnes na Slovensku stále nevznikajú ľudia, ktorí by sa špecializovali na integráciu priemyselných robotov alebo inžinieri automatizácie.“

Marián Vass, Fanuc

„Spolupráca s poľnohospodárskou univerzitou v Nitre má dlhodobú tradíciu. V rámci výskumu na pôde univerzity prebiehajú skúšky hnojív, podieľame sa na podujatiach ako vedecký týždeň, poskytujeme študentom praktickú skúsenosť. Chýba nám však možnosť podnikových štipendií poskytovaných konkrétnym študentom vybraných firmou.“

Petr Bláha, Duslo

„Rýchlo sa meniace technológie majú na súčasný trh zásadný vplyv. Bez ohľadu na veľkosť firmy, ich zavádzanie znamená nedocenené benefity v raste a zvyšovaní konkurencieschopnosti. Nech už podnikáte v akejkoľvek sfére, vďaka novým technológiám sa to dá robiť lepšie. Od výroby po komunikáciu so zákazníkom.“

Štefan Kňaško, ICS Cables

SLOVENSKÝ PLASTIKÁRSKY KLASTER

Nitra

V reakcii na rýchlo sa meniace trendy a postupný prechod podnikov na inovatívne technológie a prvky priemyslu 4.0 pripravil Slovenský plastikársky klaster vlastný tréningový program. Klaster počas uplynulých rokov vyškoliť 93 odborníkov na najnovšie plastikárske technológie a procesy. V školskom roku 2019/2020 sa prví študenti stredných odborných škôl zapoja do kurzov zameraných na plastikárske technológie, mechanické inžinierstvo a elektroniku, robotiku aj ekológiu. Program je akreditovaný Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu a jeho diplom je akceptovaný aj v zahraničí. Pripravuje absolventov a profesionálov na budúce požiadavky priemyslu 4.0 a cirkulárnej ekonomiky. SPK je záujmové združenie právnických osôb v oblasti plastikárskeho priemyslu a pridružených odvetví. Aktuálne má 37 členov, z toho 3 univerzity a 7 stredných odborných škôl. Hlavnou úlohou je stimulovať rozvoj v oblasti zamestnanosti a kvality vzdelávania, v oblasti výroby a spracovania plastov a dosiahnuť tak zvýšenie konkurencieschopnosti spoločností.

„Veríme v opätovnú podporu poľnohospodárstva a lokálneho potravinárstva. Kapacity a mozgy v Nitrianskom kraji sú. Avšak iba ak by prišla výrazná podpora malých a stredných podnikov, lebo dnes sa riešia len veľké projekty ako Jaguar Land Rover.“

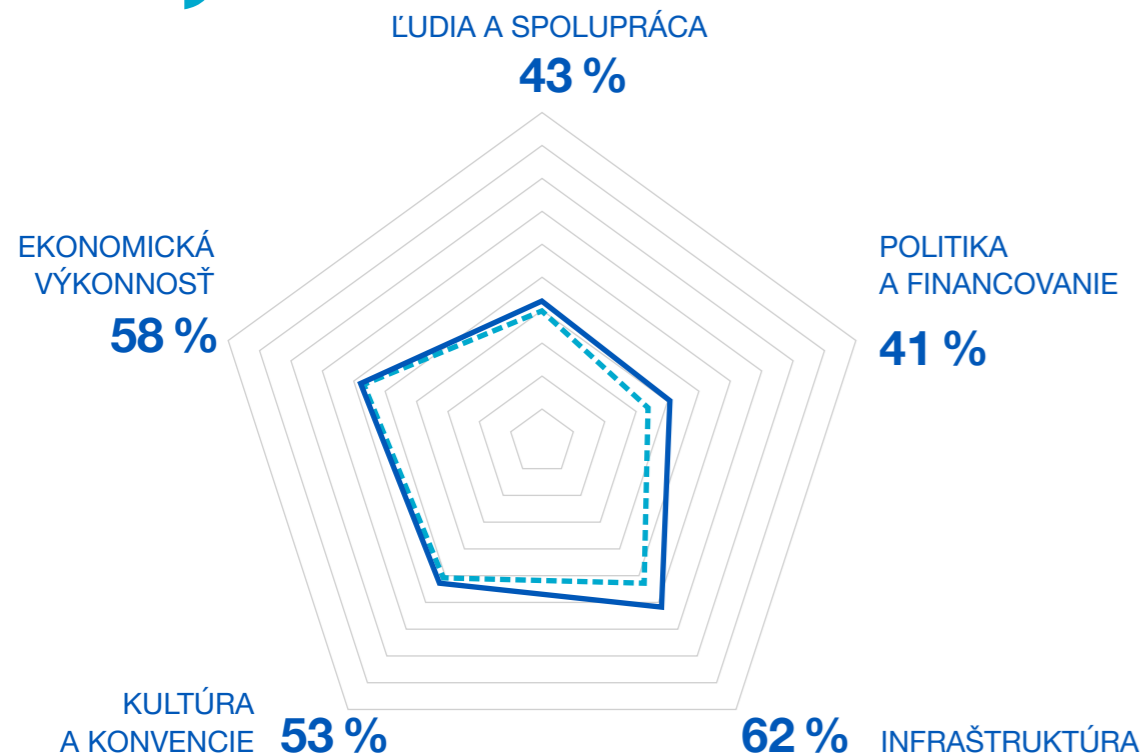
zamestnanec krajského úradu

**Žilinský
kraj**



IPK index

51,42%



13 316 €

HDP na obyvateľa

4,4 %

Miera nezamestnanosti

85 628

Živé a ekonomicky aktívne PO a FO

5

Existujúce klastrové organizácie

691 023

Stav trvale bývajúcего obyvateľstva

2 906

Absolventi denného VŠ štúdia

1 088 € *

Priemerná nominálna mesačná mzda

* vysvetlivky na str. 47

— Žilinský kraj
- - - - - priemer SR

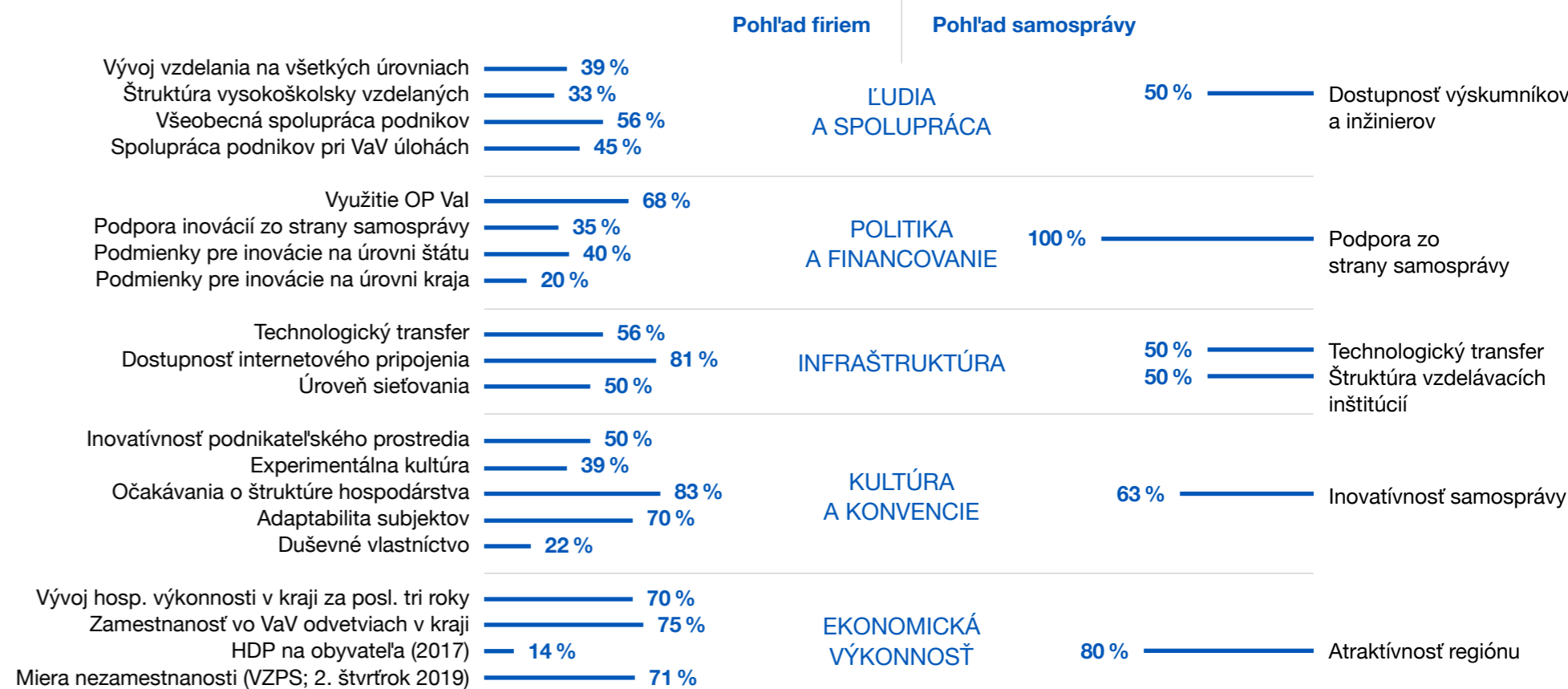
Zhodnotenie

Faktory úspechu

- Vysoká diverzifikácia priemyslu
- Dobre rozvinutý cestovný ruch a služby
- Aktívna univerzita a jej prínos k budovaniu pro-inovačného a startupového prostredia
- Rozvoj IT sektora v Žiline a okolí
- Dostatok absolventov univerzít s technickým zameraním
- Úspešné malé a stredné podniky zamerané na vývoj prvkov priemyslu 4.0
- Vysokorozvinutá inovačná infraštruktúra
- Cezhraničná spolupráca s Poľskom a Českou republikou

Oblasti vyžadujúce riešenia

- Členenie kraja na menšie izolované regióny Orava, Liptov, Kysuce a ich nedostatočné vzájomné prepojenie
- Chýbajúca komplexnejšia stratégia rozvoja regiónov Orava, Kysuce, Liptov
- Potrebné dobudovanie diaľničnej siete
- Odliv mladých ľudí



Krajom s druhým najväčším inovačným potenciálom je Žilinský kraj (index inovačného potenciálu = 51,42 %), hoci je nutné uviesť, že voči Bratislavskému kraju stráca skoro 13 percentuálnych bodov. Výsledok ťahajú nadpriemerné domény *Infraštruktúra* (62 %; vďaka *Dostupnosti internetového pripojenia*), *Ekonomická výkonnosť* (58 %; vďaka *Zamestnanosti vo VaV odvetviach*, *Miere nezamestnanosti* a *Vývoju hospodárskej výkonnosti*) a *Kultúra a konvencie* (53 %; vďaka *Očakávaniam o štruktúre hospodárstva* a *Adaptabilite subjektov*). V tejto časti je nutné poukázať na slabšie *HDP na obyvateľa v kraji*. Zatiaľ čo prvú podpriemernú doménu v Žilinskom kraji, *Ludia a spolupráca* (43 %), negatívne ovplyvnili čiastkové parametre pokrývajúce vzdelávací systém, najslabšia doména pre samotný kraj, *Politika a financovanie* (41 %), je v porovnaní s ostatnými kraji na druhom najlepšom mieste vďaka dobrému využívaniu prostriedkov zo zdrojov EÚ.

Na prvý pohľad vyzerá hodnotenie Žilinského kraja zo strany samosprávy veľmi pozitívne. Vysoké čísla priradili zástupcovia krajskej samosprávy aj magistrátu krajského mesta najmä *Podpore zo strany samosprávy* a *Atraktívnosti regiónu*. Zatiaľ čo mierne horší, ale stále nadpriemerný výsledok dosiahla *Inovatívnosť samosprávy*, ďalšie oblasti ako *Dostupnosť výskumníkov a inžinierov*, *Technologický transfer* a *Štruktúra vzdelávacích inštitúcií* žilinské samosprávne jednotky hodnotili priemerne.

„Slovensko má podobnú štruktúru ako svetová metropola. Preto by sme sa mali viac spájať. Firmy aj komunity by boli silnejšie vďaka integrácii a prepojeniu. K tomu je potrebné vzdelanie a infraštruktúra.“

Martin Flodr, QEM

„Slovenským firmám chýba inovačný cyklus. Inovácie sa v nich neriešia koncepčne a kontinuálne, pretože samostatný výskum je drahý. V tomto smere nám ale chýba aj know-how, ktoré získame aj pozorovaním vzorov. Preto by sa naši podnikatelia mali vybrať do zahraničia. Tam, kde tieto procesy majú nastavené už desaťročia.“

Marek Kysel', Tesla Liptovský Hrádok

„Naša budúcnosť stojí na ľuďoch, momentálne na nich padá.“

Ivan Vallo, Robotec

Univerzita Žilina

Prepájanie univerzitného prostredia s praxou alebo realizácia zákazkového výskumu pre podniky priamo na mieru je jednou z aktivít podpory inovácií na Žilinskej univerzite. Mnohé podniky aj startupy a nové IT firmy vyhľadávajú medzi študentmi UNIZA na pravidelných veľtrhoch a súťažiach svojich budúcich talentovaných pracovníkov. Univerzita a podniky si uvedomujú potrebu vzájomnej spolupráce a umožňujú preto študentom realizovať odbornú prax, stáže a školské práce (seminárne, bakalárske, diplomové a dizertačné) priamo v podnikoch. UNIZA je kontaktným bodom pre inovačný ekosystém v regióne, aktívne sa angažuje v rozvoji a podpore malého a stredného podnikania. Podporuje a iniciuje spoluprácu s agentúrami ministerstiev a spoločnosťami pri realizácii motivačných a inovačných podujatí pre študentov a širokú verejnosť na pôde univerzity. Podujatia a aktivity zamerané na inovácie prinášajú výsledky u začínajúcich aj dlhodobo fungujúcich podnikateľov.

„U nás sa robí prevažne to, čo je v Stratégii inteligentnej špecializácie Slovenska. Stratégia bola postavená na základe reality a tá bola v Žilinskom kraji silná aj pred ňou. Strojárstvo, automotive, biomedicína, IT.“

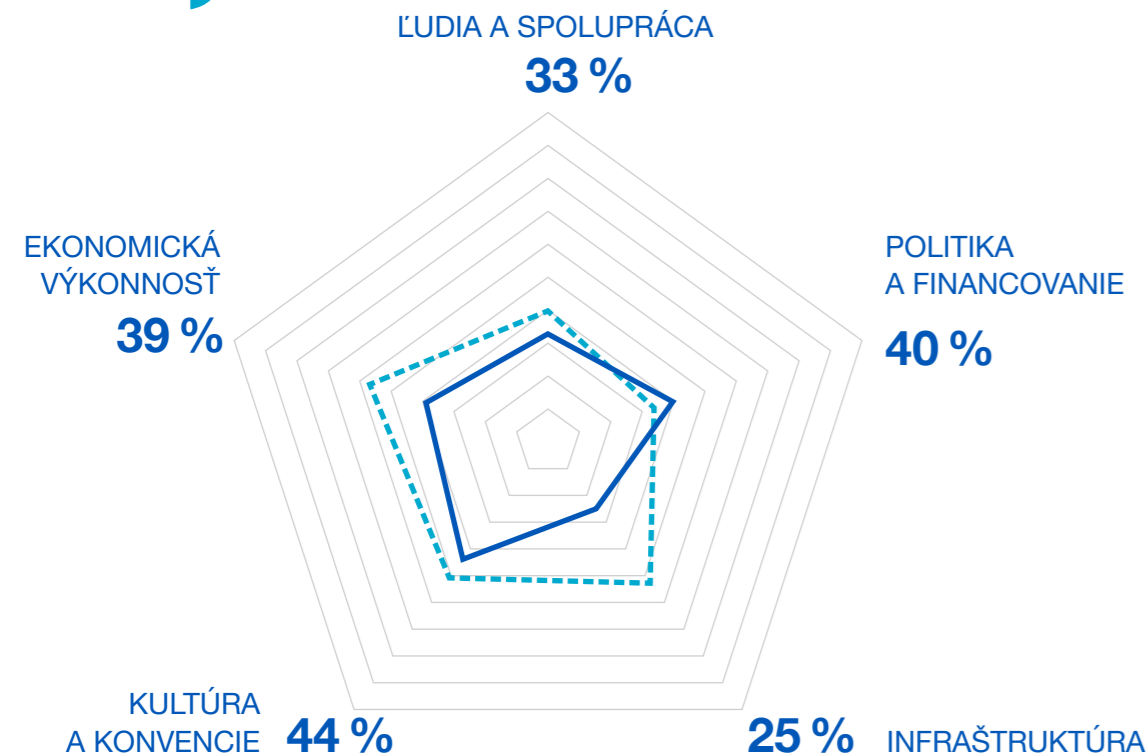
zamestnanec krajského úradu

Banskobystrický kraj



IPK index

36,22 %



11 491 €

HDP na obyvateľa

8,1 %

Miera nezamestnanosti

63 253

Živé a ekonomicky aktívne PO a FO

3

Existujúce klastrové organizácie

649 788

Stav trvale bývajúceho obyvateľstva

2 731

Absolventi denného VŠ štúdia

1 023 € *

Priemerná nominálna mesačná mzda

* vysvetlivky na str. 47

— Banskobystrický kraj
- - - - - priemer SR

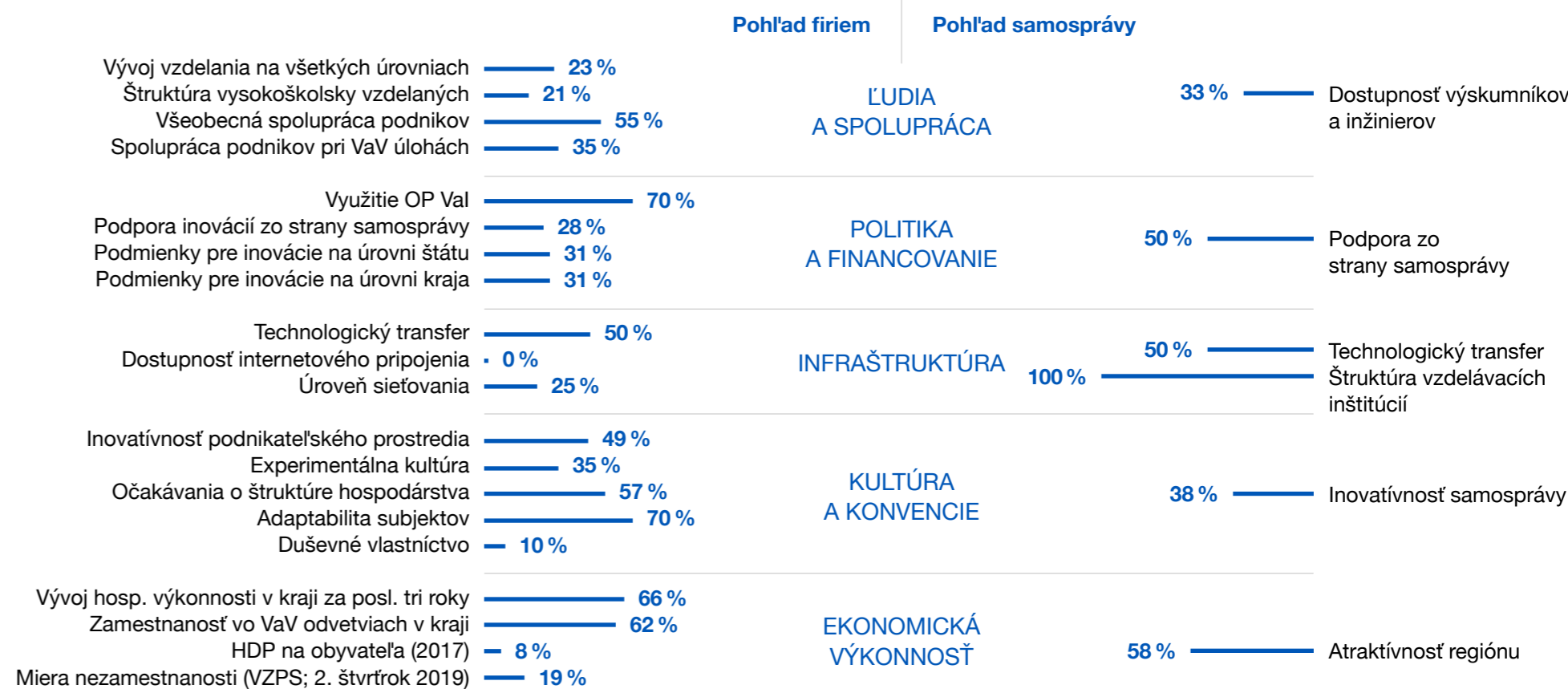
Zhodnotenie

Faktory úspechu

- Historicky silná priemyselná tradícia
- Flexibilné a adaptabilné firmy
- Vysokokvalifikovaná pracovná sila
- Akademické inštitúcie – Zvolen a Banská Bystrica
- Infraštruktúra na vysokej úrovni
- Pripravenosť na priemysel 4.0 na vysokej úrovni
- Potenciál v oblasti drevospracujúceho priemyslu a cirkulárnej ekonomiky
- Podpora projektov podpory inovácií zo strany Svetovej banky

Oblasti vyžadujúce riešenia

- Nízka úroveň podpory inovácií zo strany samosprávy
- Dostupné financovanie cez štrukturálne fondy nie je reputačne plne akceptované firmami
- Koncentrácia inovatívnych firiem do dvoch regiónov – Žiarska dolina a Pohronie, južná časť vyžaduje dôrazné zmeny a ďalšiu systémovú podporu
- Nedokonalá štruktúra dostupných ľudských zdrojov pre potreby regiónu
- Nižšie zastúpenie inštitúcií a firiem zameraných na výskum a vývoj



Hodnotenie inovačného potenciálu zaradilo Banskobystrický kraj na poslednú priečku (index inovačného potenciálu = 36,22 %). Negatívna pozícia vznikla kvôli slabým výsledkom vo všetkých doménach, z ktorých sa iba *Kultúra a konvencie* (53 %) čiastočne priblížila k priemeru. Najsilnejším parametrom domény je *Adaptabilita subjektov*. Naopak, najhoršiu doménu, *Infraštruktúru* (25 %), do zlých čísel ťahá celkovo najslabšia *Dostupnosť internetového pripojenia* a slabá *Úroveň sieťovania*. Z ostatných domén *Politika a financovanie* (40 %) odzrkadľuje relatívne efektívne *Využitie OP Val*, *Ekonomická výkonnosť* (39 %) pozitívnejšie názory firiem na *Vývoj hospodárskej výkonnosti a Zamestnanosť vo VaV odvetviach* a *Ľudia a spolupráca* (33 %), podobne na *Všeobecnú spoluprácu podnikov*. Kraj zaostáva v oblastiach ako *Vývoj vzdelania na všetkých úrovniach* a *Štruktúra vysokoškolsky vzdelaných*.

Hodnotenie respondentov zo samosprávnych orgánov opäť potvrdilo podstatne pozitívnejší pohľad samosprávy ako firiem pôsobiacich v kraji. Najlepšie hodnotenie získal *Technologický transfer*, nasledovaný *Atraktivnosťou regiónu*, *Podporou zo strany samosprávy* a *Štruktúrou vzdelávacích inštitúcií*. Podpriemerné výsledky dosiahli *Inovativnosť samosprávy* a *Dostupnosť výskumníkov a inžinierov*.

„Dôležitejšia ako vyštudovaný odbor je snaha a chuť neustále sa učiť, vedieť sa dostať do hĺbky problému a kriticky myslieť. Viac ako vzdelanie nás zaujíma osobnostný profil. Ľudia si musia v hlave uchovať revoltu, rebéliu, bez toho je ťažké prichádzať s inováciami.“

Maroš Hudoba, Def Tech

„V našom segmente je spolupráca medzi podnikmi na veľmi nízkej úrovni. Potrebujeme zmeniť myslenie tak, aby sme preklenuli osobné záujmy a spoločne mohli dosiahnuť vyššiu konkurencieschopnosť.“

Miroslav Sura, SL SLOVAKIA

„Je potrebné výraznejšie podporovať slovenských výrobcov finálnych produktov, ktorých vývoj a konštrukcia sa robí na Slovensku. Exportom kvalitných výrobkov do zahraničia reprezentujeme región a krajinu.“

Aneta Blahútová, SITTRANS s.r.o.

HMC Invest a.s. **Vlkanová**

Chátrajúci priemyselný areál v obci Vlkanová pri Banskej Bystrici premenila spoločnosť HMC Invest na atraktívny inovačný technologický park. S využitím pôvodnej infraštruktúry priemyselného areálu a recykláciou všetkých využiteľných materiálov vybudovala spoločnosť desať priemyselných hál, ktoré využívajú slovenské a zahraničné spoločnosti. Orientujú sa na inovácie v strojárstve, materiálových technológiách, elektromobilite, nábytkárstve, ale aj na výrobu dronov a armádnych vozidiel. V priemyselnom parku je zamestnaných viac ako 400 ľudí. Plochy striech a obvodových stien hál sú v maximálnej miere pokryté solárnymi generátormi. Ďalej park využíva tepelné čerpadlá a má vlastnú modernú čističku odpadových vôd. Vyrobená energia sa využíva v prevádzkach areálu. Majiteľ priemyselného parku HMC Invest poskytuje všetky siete, energie, služby a kompletný servis s využitím najnovších technologických novinek.

„Sme ochotní ísť do pilotného projektu podpory inovačných voucherov. Stratégia inteligentnej špecializácie musí odzrkadľovať potreby každého kraja. Banskobystrický kraj smeruje k priemyslu a hutníctvu, ale musí sa preorientovať aj na iné odvetvia s výskumom, vývojom a vyššou pridanou hodnotou.“

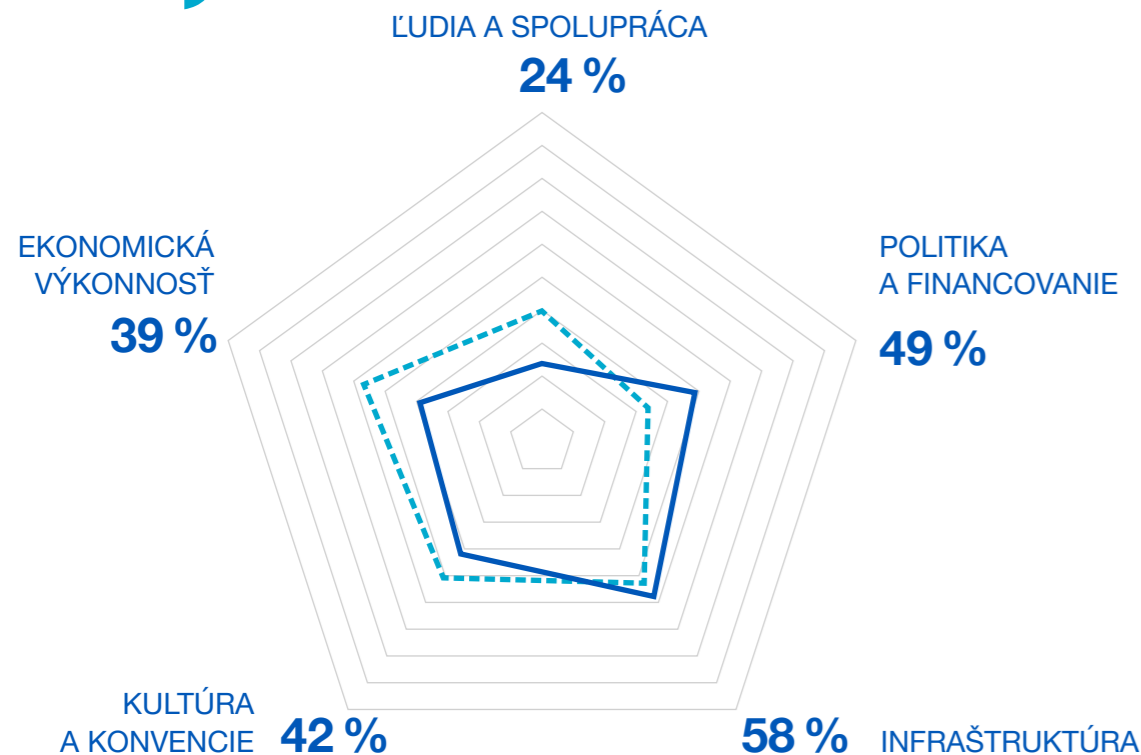
zamestnanec krajského úradu

Prešovský kraj



IPK index

42,65 %



9 346 €

HDP na obyvateľa

9,4 %

Miera nezamestnanosti

82 450

Živé a ekonomicky aktívne PO a FO

3

Existujúce klastrové organizácie

823 826

Stav trvale bývajúcего obyvateľstva

2 212

Absolventi denného VŠ štúdia

928 € *

Priemerná nominálna mesačná mzda

* vysvetlivky na str. 47
 — Prešovský kraj
 - - - - - priemer SR

Zhodnotenie

Faktory úspechu

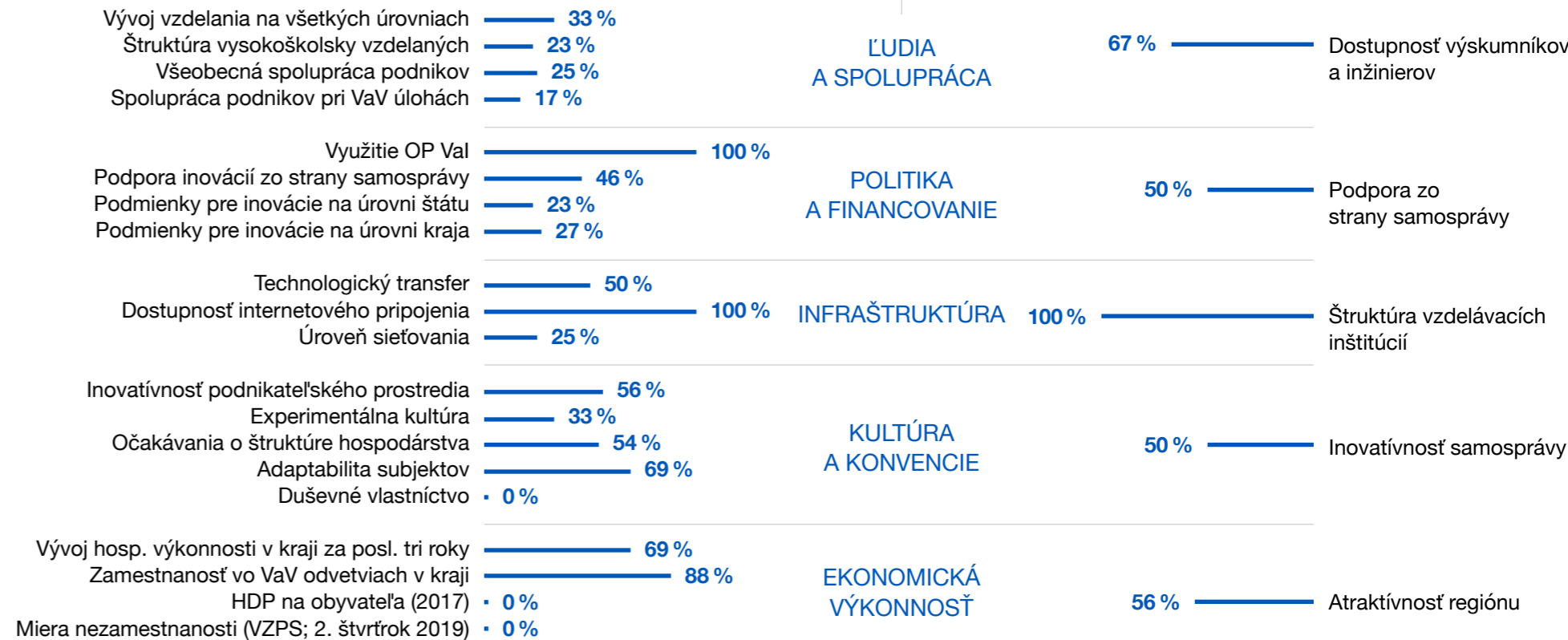
- Využívanie podpory zo štrukturálnych fondov
- Dostatok pracovnej sily s dobrým pomerom cena-výkon
- Keatívny priemysel
- Sieťovanie podnikov v oblasti IT a priemyslu 4.0
- Potenciál je využívaný predovšetkým v cestovnom ruchu

Oblasti vyžadujúce riešenia

- Spolupráca firiem s inštitúciami VaV
- Dobudovanie cestnej infraštruktúry
- Vysoká miera nezamestnanosti
- Zvýšenie výkonnosti firiem v regióne (mimo mesta Košice)
- Využitie existencie inovatívnych firiem ako je Spinea a TomarkAero na povzbudenie ostatných
- Vyššia miera podpory startupov

Pohľad firiem

Pohľad samosprávy



Prešovský kraj vykazuje druhé najhoršie výsledky (index inovačného potenciálu = 42,65 %). Za slabým výsledkom je veľmi zlý stav v doméne *Ludia a spolupráca* (24 %) a jej parametroch *Spolupráca podnikov pri VaV úlohách*, *Štruktúra vysokoškolsky vzdelaných* a *Všeobecná spolupráca podnikov*. O niečo lepší výsledok dosiahol kraj v doméne *Ekonomická výkonnosť* (39 %; vďaka *Zamestnanosti vo VaV odvetviach*). Takmer priemerné výsledky je vidieť pri doménach *Kultúra a konvencie* (42 %) a *Politika a financovanie* (49 %). Zatiaľ čo v prípade prvej zmienenej domény je nutné poukázať na nedostatočný záujem o uplatňovanie duševného vlastníctva, v druhom prípade dosiahol kraj najlepšie miesto relatívne k ostatným krajom vďaka dobrému využívaniu zdrojov EÚ. Nad priemerom sa nachádza jediná doména – *Infraštruktúra* (58 %; vďaka *Dostupnosti internetového pripojenia*). Kraj má dostatočné infraštruktúrne zabezpečenie, avšak slabší ľudský a hospodársky potenciál.

Hoci firmy hodnotia ľudský kapitál v kraji nízkou známkou, samosprávne jednotky vidia *Štruktúru vzdelávacích inštitúcií* veľmi pozitívne. Okrem toho udelili nadpriemerné hodnotenie aj *Dostupnosti výskumníkov a inžinierov*. Zatiaľ čo *Atraktivnosť regiónu*, *Podpora zo strany samosprávy* a *Inovativnosť samosprávy* sa umiestnili v priemere, najnegatívnejšie hodnotenie od samosprávy získal kraj v oblasti *Technologického transferu*.

„Aby firma prežila na dnešnom trhu, musí investovať do výskumu, vlastného rozvoja a moderných technológií. To, že ste dnes úspešní, nestačí. Už zajtra to nemusí byť pravda.“

Daniel Tomko, TomarkAero

„Na výskume spolupracujeme s univerzitou aj výskumnými ústavmi. Naším primárnym cieľom je zdokonaľovanie produktov, pre reprezentantov univerzity spolupráca znamená prehĺbenie poznatkov v praxi. Naša spolupráca však so sebou prináša aj ďalšie benefity pre obe strany, napríklad formou väčšieho zviditeľnenia práce a výsledkov oboch zúčastnených strán.“

Peter Repčík, Chemosvit

„Pro-inovatívna firma sa orientuje na rýchle aplikácie nápadu, využitie existujúcich poznatkov v maximálnej miere a spoluprácu s inými podnikmi a inštitúciami. Snaží sa o využitie prenesenia investičného rizika a o vytvorenie pozitívneho synergického efektu.“

Miloslav Karaffa, ELCOM

STROJLAB, s.r.o. Medzilaborce

Podnikanie môže mať aj sociálny aspekt. Je tomu tak aj v prípade tradičnej strojárkej výroby na severovýchode Slovenska, ktorá poskytuje vysoký prínos svojmu regiónu. Spoločnosť Strojlab v Medzilaborciach zamestnáva veľký počet znevýhodnených skupín obyvateľstva. Firma aktívnou sociálnou inklúziou úspešne rekvilifikuje a následne zamestnáva desiatky obyvateľov marginalizovaných rómskych komunít. Aktívnou prácou s komunitou napomáha integrácií mladých ľudí do pracovného procesu a zároveň realizuje opatrenia slúžiace na prevenciu a elimináciu diskriminácie na pracovnom trhu. Touto formou rieši nedostatok ľudí na trhu práce, zapája do pracovného procesu nízko kvalifikovaných obyvateľov a znižuje negatívne dôsledky populačného odlivu z najmenej rozvinutých regiónov. Firma prevzala tradíciu strojárkej výroby a zavádzaním inovatívnych technológií vo výrobe produkuje vysokokvalitné výrobky pre medzinárodné trhy.

„Treba rozvíjať podporu malých a stredných podnikov, inovačný ekosytém. Pracujeme na projektoch so Svetovou bankou. Sme pilot v rámci Slovenska v podpore malých a stredných podnikov na kraji. V aktuálnych podmienkach je náročné pracovať koncepčne, preto zatiaľ predovšetkým riešime ad hoc problémy.“

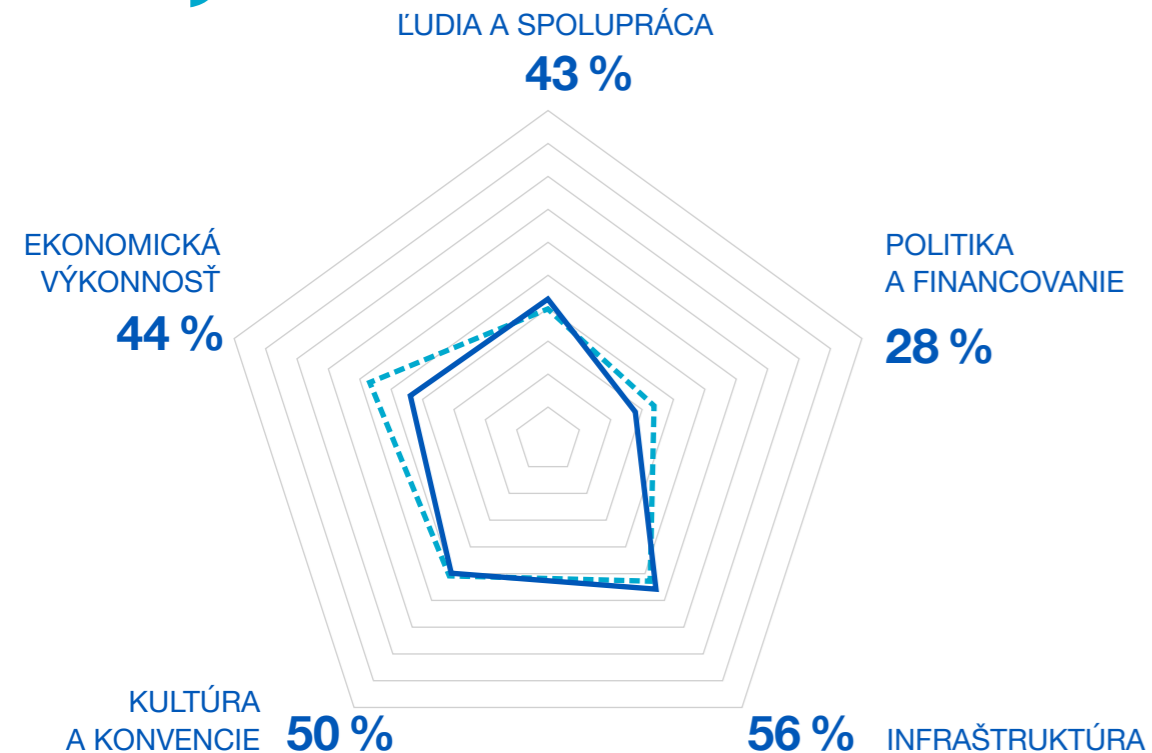
zamestnanec krajského úradu

Košický kraj



IPK index

44,19 %



12 981€

HDP na obyvateľa

7,7 %

Miera nezamestnanosti

64 756

Živé a ekonomicky aktívne PO a FO

8

Existujúce klastrové organizácie

799 217

Stav trvale bývajúcего obyvateľstva

4 252

Absolventi denného VŠ štúdia

1 110 € *

Priemerná nominálna mesačná mzda

* vysvetlivky na str. 47

— Košický kraj
- - - - - priemer SR

Zhodnotenie

Faktory úspechu

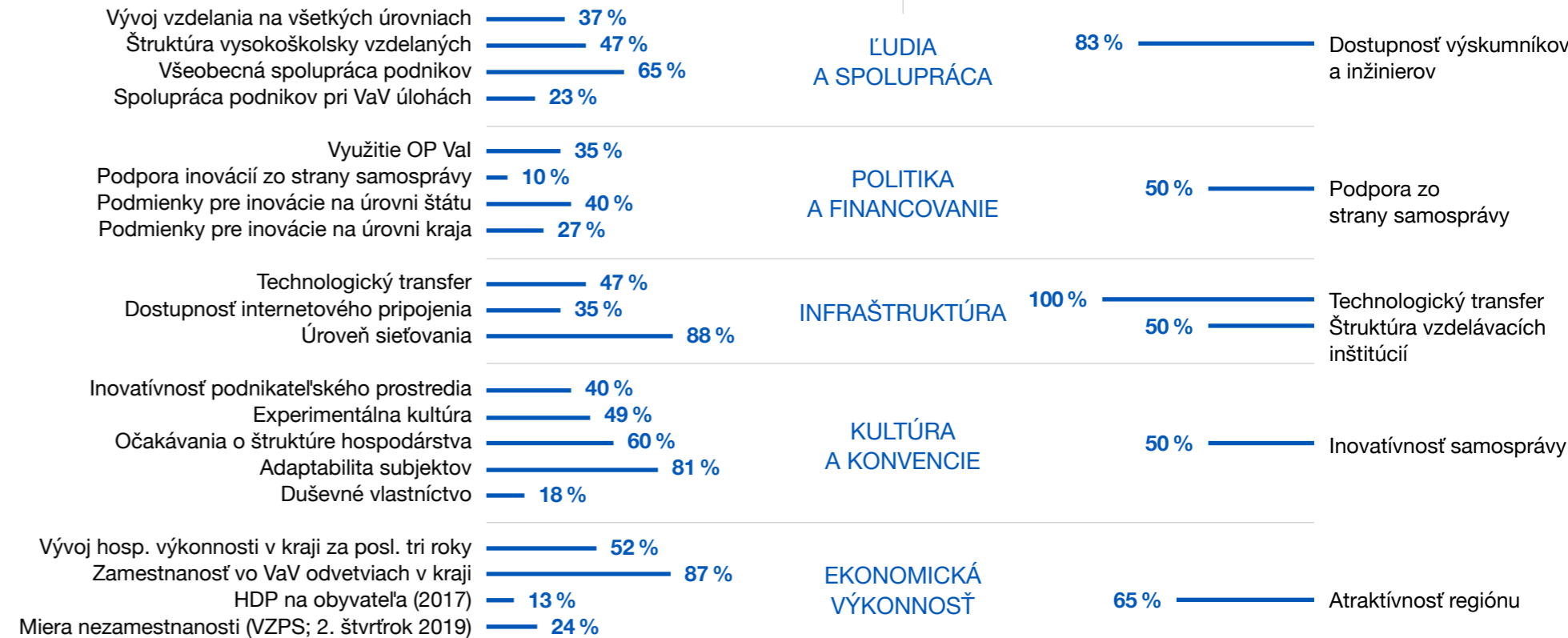
- Priemyselná tradícia
- Dostatok vysokokvalifikovanej pracovnej sily s dobrým pomerom cena-výkon
- Kreatívny priemysel
- Sieťovanie podnikov v oblasti IT
- IT centrum Slovenska
- Silné akademické inštitúcie a organizácie VaV

Oblasti vyžadujúce riešenia

- Využitie existujúcej infraštruktúry (železničnej) pre logistiku
- Dobudovanie cestnej infraštruktúry
- Nedostatočné financovanie a podpora predovšetkým zo strany regionálnej samosprávy
- Zvýšenie výkonnosti firiem v regióne (mimo mesta Košice)

Pohľad firiem

Pohľad samosprávy



Piate miesto v rebríčku patrí Košickému kraju (index inovačného potenciálu = 44,19 %). V tomto prípade môžeme vyzdvihnúť doménu *Infraštruktúra* (56 %; vďaka *Úrovni sieťovania*). Priemernou je doména *Kultúra a konvencie* (50 %), ktorú ťahajú parametre ako *Adaptabilita subjektov* a *Očakávania o štruktúre hospodárstva*. Mierne pod priemerom sa nachádzajú domény *Ekonomická výkonnosť* (44 %; vďaka *Zamestnanosti vo VaV odvetviach*) a *Ludia a spolupráca* (43 %; vďaka *Všeobecnej spolupráci podnikov*). Na dne hodnotenia sa umiestnila doména *Politika a financovanie* (28 %) pre významne negatívne názory firiem pri parametroch *Podpora inovácií zo strany samosprávy* a *Podmienky pre inovácie na úrovni kraja*. Firmy v Košickom kraji by preto uvítali lepšie zabezpečenie podpory inovácií v kraji zo strany samosprávy.

Technologický transfer, v iných krajoch často špecifikovaný ako veľmi alebo skôr slabý, dosiahol v Košickom kraji najlepšie hodnotenie zo strany samosprávnych jednotiek. Sekunduje mu *Dostupnosť výskumníkov a inžinierov*, ako aj *Atraktivnosť regiónu*. Ostatné položky, ako sú *Podpora zo strany samosprávy*, *Štruktúra vzdelávacích inštitúcií* a *Inovatívnosť samosprávy*, sú v tomto prípade hodnotené priemerne. Vďaka tomu je zrejme, že si samosprávne jednotky uvedomujú nedostatočnú podporu inovácií z ich strany.

„Sme krajina extrémov. Na jednej strane je prudko sa rozvíjajúce IT, kde sme vďaka niektorým firmám svetovými lídrami, na strane druhej sme výrobnou dielňou. My sme v strede, reprezentujeme firmu s tradíciou v období najväčšej transformácie. Nie sme v tom sami, mnohé ďalšie slovenské firmy čelia podobným zmenám a aj keď reprezentujú odvetvia so silnou tradíciou v krajine, v transformácii, ktorá ich dostane do budúcnosti, nemajú dostatočnú podporu.“

Michal Pintér, U.S. Steel

„Slovensko ako krajina má veľký potenciál hlavne vďaka šikovným ľuďom. O tých však často prichádzame, lebo im nevieme vytvoriť dostatočne kvalitné podmienky na život. Ak sa to nezmení, Slovensku bude chýbať najdôležitejšia zložka v budovaní našej budúcnosti – ľudský kapitál.“

Ján Široký, Financie.online

„Aj vďaka klastru IT valley a aktívnej IT komunite v Košiciach dokážeme vyvíjať pozitívny tlak na vysoké školy a experimentálny vývoj. V rámci IT komunity sa strácajú bariéry spolupráce, otvorene medzi sebou komunikujeme, v určitých prípadoch si vypomáhame.“

Martin Bačo, Cassovia Code

Embraco Slovakia s.r.o. **Spišská Nová Ves**

Technologické centrum spoločnosti Embraco v Spišskej Novej Vsi bolo spustené v roku 2017. Kvalitná a systematická práca slovenských konštruktérov a technikov presvedčila vlastníkov spoločnosti (v tom období americký Whirpool, dnes japonský výrobca motorov Nidec), ktorí s podporou štátu investovali 2,4 milióna Eur. Vďaka tomu na Slovensku vzniklo inovačno-technologické centrum na vývoj a testovanie komerčných chladiarenských kompresorov. V centre pracuje viac ako sto inžinierov a technikov na dosahovaní dlhodobých strategických cieľov svetového koncernu v oblasti VaV a inovácií. Práca na inováciách prináša pozoruhodné výsledky. Jedným z najnovších úspechov tunajšieho výskumno-vývojového tímu je kompresor NJX. Komplexný projekt, ktorý vymysleli aj skonštruovali na Slovensku, sa stal súčasťou najpokročilejšieho modulu pre chladiarenské závody v Európe. Kvalita výrobného závodu podporená vlastným vývojom prináša dlhodobu významnú investíciu do regiónu Spiša.

„Podpora inovačného ekosystému nefunguje na regionálnej úrovni. Máme pocit, že na najvyššej úrovni inováciám a prepojení s regiónmi správne nerozumejú. Všetko končí len ako 'stratégia' bez realizácie a kompetencií pre regionálne organizácie s reálnym dosahom na koncového užívateľa.“

zamestnanec krajského úradu

Závery a odporúčania

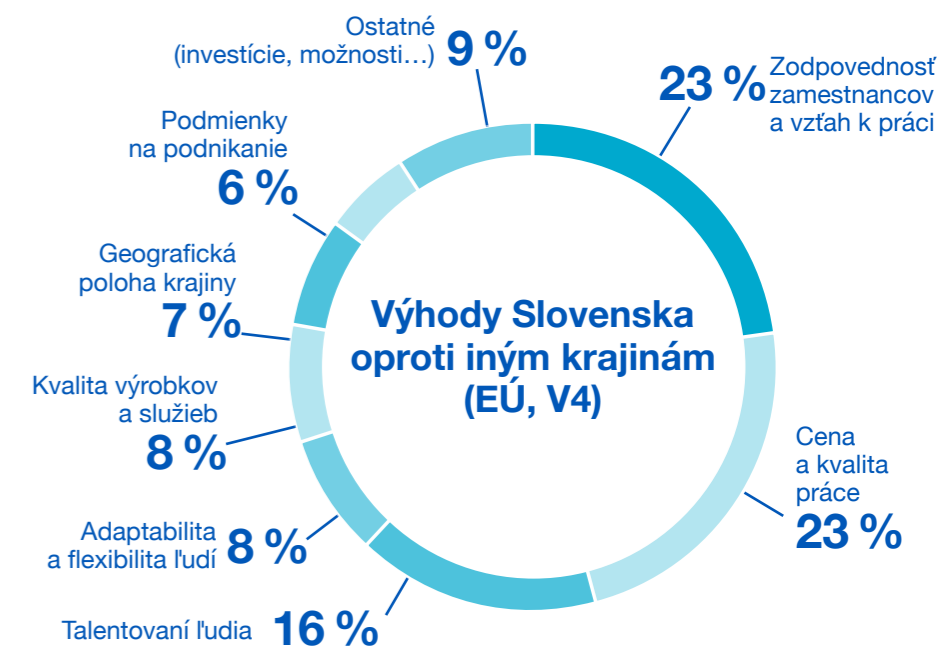
Inovovať svoje produkty a služby a vylepšovať a optimalizovať biznis modely je dnes nevyhnutnosťou pre firmy, ktoré si chcú udržať svoju pozíciu aj v ďalšom období. Platí to aj pre obce, mestá a regióny, ktoré musia inovovať svoje služby občanom a dosahovať tak vyššiu kvalitu a užívateľskú jednoduchosť efektívnejším spôsobom.

Slovensko už nemá priestor na rast ekonomiky založenej na ponuke lacnej pracovnej sily v manufaktúrach moderného typu. Využívanie nových technológií však prináša slovenským podnikom podstatne viac možností.

Mapovanie inovačného potenciálu krajov Slovenskej republiky identifikovalo niekoľko kľúčových zistení a problémov:

- Výkonnosť firiem sa zvyšuje skôr vplyvom globálneho rastu a ďalších faktorov vonkajšieho prostredia ako vplyvom zamerania sa na nové technológie a inovácie (60 % vs. 40 %)
- Pretrváva veľmi vysoká miera nespokojnosti s byrokratizáciou a nepredvídateľnosťou opatrení štátu na fungovanie firiem, čo má dopad na ich ekonomiku ako strategické rozhodovanie
- Kvalita, flexibilita a zodpovednosť ľudských zdrojov sú stále vysokou konkurenčnou výhodou Slovenska, avšak nastala značná degradácia dostupnosti a kvality pracovníkov, predovšetkým z radov čerstvých absolventov stredných a vysokých škôl a chýba efektívna politika pre migráciu vysokokvalifikovaných zamestnancov zo zahraničia
- Miera podpory inovácií na úrovni štátu aj regiónov je nedostatočná, nesystémová a nekomunikovaná

Aké sú možné opatrenia a kroky pre riešenie zisteného stavu? Pretože nie je jednoduché a možné identifikovať všetky potenciálne riešenia, nástroje a opatrenia, v tejto časti dokumentu sa zameriame na tie, ktoré zazneli počas našich stretnutí, boli týmito stretnutiami inšpirované a sú racionálnym riešením pre Slovensko pri nastavovaní národného systému podpory výskumu, vývoja a inovácií:



Výkonnosť firiem a miera podpory inovácií

• Definovať malý počet tematických priorit a programov VaVal.

Je potrebná aktívna spolupráca s podnikateľskými subjektami na tvorbe politik a stratégií. Odbornosť pri rozhodovaní a dlhodobá kontinuálna implementácia riešení od začiatku až do konca. Platí to pre všetky úrovne riadenia štátu aj samospráv. Konštruktívne stretnutia a hľadanie riešení a konsenzu a spolupráca tvorcov s konečnými užívateľmi politik sú základom úspešnej implementácie a širokej podpory. To sa však ťažko realizuje centralizovane.

• Vytvoriť štíhly systém podporných inštitúcií a nástrojov, koordinujúci kľúčových aktérov.

Rozvoj inovačného ekosystému na Slovensku a v regiónoch je v dnešnej podobe dlhodobu neudržateľný. Fragmentácia zodpovednosti a riadenia podporných mechanizmov dosiahla kritický bod, v ktorom je nevyhnutné stav riešiť. Tvorba stratégií, ktoré sa neimplementujú, akčných plánov, v ktorých zodpovedné inštitúcie neplánujú na realizáciu opatrení zdroje a kapacity, neexistencia spoločne zdieľanej vízie budúcnosti krajiny: to všetko sú len vonkajšie príznaky stavu, v ktorom chýba záujem o koordináciu smerujúcu k uskutočneniu ambiciózneho ale dosiahnuteľného cieľa v horizonte roku 2030.

Riadenie výskumu a inovácií musí prekonať „tradičnú“ rivalitu medzi ministerstvami školstva a hospodárstva. Menší počet implementačných agentúr s vyššími rozpočtami umožní alokovať verejné prostriedky do výskumu cielenejšie. A v neposlednom rade bude nutné zvýšiť rozpočet na medzinárodnú spoluprácu vo výskume a vývoji, ktorá Slovensku umožní benefitovať z veľkých výskumných projektov, ktoré by samé nedokázalo financovať.

• Zvýšiť nepriamu podporu výskumu a vývoja v podnikateľskom sektore.

Rozšírenie kompetencií na nižšie úrovne riadenia, právomoci pre kraje a mestá a k tomu prislúchajúce financovanie projektov na podporu inovácií by malo byť súčasťou tvorby funkčného inovačného ekosystému. Budovanie inovačnej infraštruktúry by malo byť súčasťou programu rozvoja všetkých



regiónov. Kvalitná inovačná infraštruktúra a spájanie subjektov, ich vzájomná interakcia a ich hlas pri tvorbe zásadných rozhodnutí na úrovni regiónov, miest a obcí dokáže výrazne podporiť pozitívne zmeny. Regionálne inštitúcie by sa mali stať lídrami v budovaní vzájomných vzťahov s komerčnými subjektami, podporovať sieťovanie a využívanie princípov „triple helix“, aktívne pristupovať k členstvu vo fungujúcich sieťach a definovať spoločne reálnu a realizovateľnú víziu rozvoja, ktorú bude možné implementovať v krátkodobom horizonte.

Znižovanie byrokratického zaťaženia

• Zmeniť spôsob hodnotenia projektov.

Prístup ku kapitálu a jeho využitie v prospech výskumu, vývoja a inovácií je potrebné prehodnotiť a zefektívniť. Bude ťažké zmeniť skeptický postoj podnikateľov vytvorený na základe zlých skúseností s financovaním projektov z eurofondov a iných zdrojov. Korupcia a neprehľadnosť pri získavaní finančných zdrojov je dnes považovaná za jednu z hlavných bariér. V tomto prípade treba otvorene a transparentne pristupovať k hodnoteniu projektov a minimalizovať formálne a administratívne požiadavky, ktoré malé a stredné podniky nevedia efektívne plniť, čím sa vytvára priestor pre celkom nový segment ekonomického „poradenstva“. Dôležitý faktor pri financovaní zohrávajú aj logicky a flexibilne nastavené ukazovatele a podmienky čerpania. Opätovne chýba efektívna komunikácia s užívateľmi výhod pri zostavovaní podmienok a v samotnom procese žiadosti a plnenia.

• Znížiť legislatívne prekážky a nepredvídateľnosť v oblasti celkového zaťaženia, zefektívniť komunikáciu štátu a vymožitelnosť práva.

Pri tvorbe pro-inovačného prostredia je potrebné znižovať legislatívne bariéry a regulácie, ktoré výrazne ovplyvňujú a administratívne zaťažujú podnikateľov. Nepredvídateľnosť rozhodnutí štátu a časté zmeny v zákonoch, ktoré diskvalifikujú zamestnávateľov vo vzťahu k svojim zamestnancom, vnímajú slovenské a zahraničné podniky pôsobiace na Slovensku veľmi negatívne. Samotné medzirezortné kroky by mali byť efektívnejšie koordinované, aby nevytvárali ďalšiu administratívnu záťaž. Na tvorbu inovácií treba mať priestor, ktorý dnes zaplňa byrokracia. Je potrebné ďalej zlepšovať digitálne prostredie na komunikáciu verejnej správy s podnikateľmi a zefektívniť vzájomnú interakciu úradov. Daňové a odvodové zaťaženie firiem a zamestnávateľov komplikuje konkurencieschopnosť slovenských podnikov v zahraničí a výrazne brzdí strategické rozhodnutia. Pri tvorbe kvalitného podnikateľského prostredia a pre podporu investícií do inovácií je tiež potrebné zefektívniť a zrýchliť vymožitelnosť práva. Kroky v oblasti digitalizácie verejnej a štátnej správy, ktoré boli v posledných rokoch zrealizované, treba vnímať ako pozitívny signál, že veci vieme posúvať vpred. Problémom zostáva rýchlosť, akou sa nám to darí. Krajiny porovnateľnej veľkosti s podobnou históriou dokázali niektoré kľúčové kroky a opatrenia zrealizovať rýchlejšie a efektívnejšie.

Ľudské zdroje

• Zamerať sa na výnimočnosť v oblastiach, ktoré budú kľúčové pre budúcnosť.

Aj keď naša analýza ukazuje, že podnikatelia nie sú spokojní so súčasným stavom kvality absolventov stredných a vysokých škôl, zmena nepríde zo dňa na deň. Ešte stále platí, že jednou z konkurenčných výhod Slovenska sú ľudia a ich flexibilita a adaptabilita, schopnosť riešiť situácie a pristupovať zodpovedne k práci. Na tejto základni je možné uvažovať o budovaní úspešnej budúcnosti. Je však nevyhnutné docieľiť čo najskôr zmeny a reformy, ktoré napomôžu lepšie a rýchlejšie reagovať na zajtrajšie potreby firiem, pretože aj tie dnešné potreby sme schopní naplňať len so značnými problémami.

Bude nevyhnutné vykonať hlbokú reformu vysokých škôl, verejných výskumných inštitúcií a tiež systému riadenia výskumu a inovácií. Masové

vysokoškolské vzdelávanie zostane aj naďalej spôsobom, ako riešiť nezamestnanosť mladých ľudí a ako pripraviť ľudské zdroje na nové ekonomické a sociálne výzvy. Vo výskume sa však musí posilniť význam excelencie a sústredenie zdrojov na malý počet výskumných tém, v ktorých má Slovensko konkurenčnú výhodu.

• Otvoriť sa voči svetu je podmienkou budovania efektívneho na inovácie zameraného hospodárstva.

Demografická krivka, nízka nezamestnanosť a počty študentov, ktorí odchádzajú študovať do zahraničia, nasvedčujú, že nájsť a udržať si ľudí pre výrobu, konštrukciu a vývoj inovatívnych produktov a služieb bude v budúcnosti kľúčové. Je potrebné minimalizovať administratívne prekážky pre zamestnávanie zahraničných odborníkov a zatriktívniť prostredie na ich relokáciu na Slovensko. Tvorba inovácií na globálnej úrovni vyžaduje kooperáciu expertov bez prekážok.

• Hľadať cesty ako akcelerovať prenikanie zmien na školy aj v prechodnom období.

Mali by sme ešte viac investovať do programov, ktoré na základné a stredné školy prinášajú nové pohľady, postupy a inšpirujú mladých ľudí, tak ako to robíme v rámci Národných projektov Žiť energiou a Inovujeme.sk. V týchto aktivitách sú aktívne aj slovenské klastre ako IT Valley v Košiciach a Slovenský plastikársky klaster. Ukazuje sa, že firmy nie sú ochotné čakať na systémové zmeny a reformu vzdelávacieho systému, ale samé iniciujú reformy. Firmy už dávno pochopili, že len motivovaní mladí ľudia so záujmom o progresívne oblasti hospodárstva budú môcť podporiť rozvoj regiónov žiadúcim spôsobom. Treba spomenúť, že väčšina rozhovorov s podnikateľmi skončila pri téme školstva a vzdelávania, odborného a celoživotného. Bez vzdelaných ľudí, podpory talentov a kvalitného školského systému to nepôjde. Podpora a zatriktívnenie technických smerov už od základnej školy, kvalitné podmienky a prepojenie praxe s výučbou na odborných stredných školách, orientácia na kvalitu vysokých škôl a dôraz na využiteľnosť poznatkov a nadobudnutých zručností pre prax, sú kľúčom k využitiu inovačného potenciálu krajov.

Naše závery je možné relativizovať s poukázaním na kvalitu dát, ktoré boli analyzované a na veľkosť vzorky. No je nespochybniteľným faktom, že Slovensko zaostáva za najvyspelejšími, ale aj ostatnými vyspelými ekonomikami vo všetkých oblastiach nevyhnutných pre rozvoj znalostnej ekonomiky. Máme firmy, ktoré tvoria ostrovčeky a ostrovy nadpriemernosti, však Slovensko ich potrebuje oveľa viac. Skutočnú konkurencieschopnosť je totiž možné zabezpečiť len dosiahnutím kritického množstva nadpriemerných subjektov fungujúcich v prostredí, ktoré je motivované a podporované vládnymi politikami, profesionálne riadenými inštitúciami štátu a samosprávy so záujmom implementovať všetky tie stratégie a akčné plány, ktoré boli prijaté alebo sa ešte len pripravujú.

V nasledujúcich mesiacoch by sa mali všetci aktéri inováčného ekosystému zamyslieť, ako sa slabé miesta dajú napraviť a odstrániť negatívne zistenia, ktoré tu prezentujeme. Ako urýchliť pozitívne zmeny, ktoré sa dnes javia skôr ako oblasti pozitívnej deviácie a nie ako systémové zmeny. Mali by sme sa otvoriť a využiť skúsenosti iných, ktorí nás predbehli v rebríčkoch konkurencieschopnosti alebo inovatívnosti. Nebojme sa učiť od menších krajín, nebojme sa učiť od kohokoľvek, kto urobil správne a vhodné kroky, ktoré fungujú. Nebojme sa však viac využívať aj rôzne formy spolupráce firiem a organizácií vedy a výskumu. Firmy sa musia stať silným aktérom pri komercializácii výsledkov domáceho sektora vedy a výskumu. Nebojme sa taktiež určitej miery rizika, ktoré je s oblasťou inovácií neodmysliteľne späté a využívajme efektívne obmedzené zdroje, ktoré má taká malá krajina, akou je Slovensko, pre rozvoj inovatívnych firiem a celého inováčného ekosystému. Naša odvaha sa nám vráti v silnejšom a úspešnejšom Slovensku, na ktoré budeme všetci hrdí.

Vysvetlivky

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
HDP na obyvateľa	Miera nezamestnanosti	Živé a ekonomicky aktívne PO a FO	Existujúce klastrové organizácie	Stav trvale bývajúcего obyvateľstva	Absolventi denného VŠ štúdia	Priemerná nominálna mesačná mzda

1. v bežných cenách roku 2017; Eurostat
2. výberové zisťovanie pracovných síl za 2. kvartál 2019; ŠÚ SR
3. k 30. 11. 2019; ŠÚ SR
4. k 20. 12. 2019; SIEA
5. k 1. 1. 2018; Eurostat
6. 2018; ŠÚ SR
7. 2018; ŠÚ SR

Referencie

1. Furman, J. L., Porter, M. E., Stern, S. 2002. The Determinants of National Innovative Capacity. *Research Policy*, 31(9), s. 899-933. Dostupné na: [https://doi.org/10.1016/s0048-7333\(01\)00152-4](https://doi.org/10.1016/s0048-7333(01)00152-4)
2. Núñez-Müller, L., Fernández Montesinos, J., Ogáyar Luque, M., Utrilla Remesal, A. 2016. Summary Benchmark of Regional Innovation Performance and SWOT. European Commission Horizon 2020 Project ACTTIVate. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/research/participants/documents/downloadPublic?documentIds=080166e5af28a43c&appId=PPGMS>
3. Romer, P. M. 1986. Increasing Returns and Long Run Growth. *The Journal of Political Economy*, 94(5), s. 1002-1037. Dostupné na: <https://doi.org/10.1086/261420>
4. Lucas, R. E. 1988. On the Mechanics of Economic Development. *Journal of Monetary Economics*, 22(1), s. 3-42. Dostupné na: [https://doi.org/10.1016/0304-3932\(88\)90168-7](https://doi.org/10.1016/0304-3932(88)90168-7)
5. Barro, R. J. 1990. Government Spending in a Simple Model of Endogenous Growth. *The Journal of Political Economy*, 98(5), s. 103-125. Dostupné na: <https://doi.org/10.3386/w2588>
6. Porter, M. E. 1990. *The Competitive Advantage of Nations*. New York: Free Press. ISBN 978-0029253618
7. Freeman, C. 1987. *Technology Policy and Economic Performance: Lessons from Japan*. London: Pinter Publishers. ISBN 978-0861879281
8. Lundvall, B.-Å. (ed.). 1992. *National Innovation Systems: Towards a Theory of Innovation and Interactive Learning*. London: Pinter Publishers. ISBN 978-1855670631
9. Nelson, R. R. 1993. *National Innovation Systems: A Comparative Analysis*. Oxford: Oxford University Press ISBN 0-19-507616-8
10. Porter, M. E., Stern, S. 2002. National innovative capacity. In: Porter, M. E., Sachs, J. D., Cornelius, P. K., McArthur, J. W., Schwab, K. (ed.) 2002. *The Global Competitiveness Report 2001-2002*. New York: Oxford University Press, s. 102-118. Dostupné na: https://www.hbs.edu/faculty/Publication%20Files/Innov_9211_610334c1-4b37-497d-a51a-ce18bbcf435.pdf
11. Technologická agentura České republiky 2019. *Mapování inovačních kapacit ČR*. Dostupné na: <https://inkaviz.tacr.cz/>
12. Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky 2019. *RIS3 strategie*. Dostupné na: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/ris3-strategie/>

Zoznam zúčastnených firiem

Bratislavský kraj

AGROB BUCHTAL SLOVENSKO, spol. s r.o.
BONAVITA SERVIS spol. s r.o.
Civitta Slovakia, a. s.
ecoheart, s.r.o.
ELV PRODUKT a.s.
ESET, spol. s r.o.
e-Sense Slovakia s. r. o.
FinStat, s. r. o.
Kickresume s.r.o.
K.KO Enterprises s. r. o.
MicroStep, spol. s r.o.
SHOOOS s. r. o.
sli.do s. r. o.
SLOVNAFT, a.s.
Touch4IT s.r.o.
Výskumný ústav zväračský, a.s.

Trnavský kraj

Biometrix, s. r. o.
KELLYS BICYCLES s.r.o.
LLARIK, s.r.o.
NATURES s.r.o.
Optotune Slovakia s.r.o.
SELEX INDUSTRIAL, s.r.o.
SK - TEX, s. r. o.
SLOVENSKÉ CUKROVARY, s.r.o.
Steel Form, spol. s r.o.
Tirn Technology s.r.o.
VÍNO - MASARYK s.r.o.
ŽOS Trnava, a.s.

Trenčiansky kraj

ELVAC SK s. r. o.
Enics Slovakia s.r.o.
ETOP ALTERNATIVE ENERGY, s. r. o.
KORA a.s.
MATADOR Automation, s. r. o.
MATADOR Tools, s. r. o.
PFS, a.s.
PH KONZULTA, s.r.o.
Považský cukor a.s.
SELOS, s.r.o.
SKMODEL s.r.o.
uniCODE systems s.r.o.
VIPO a. s.

Nitriansky kraj

DIMENSA, spol. s.r.o.
Duslo, a.s.
effective energy s.r.o.
FANUC Slovakia s.r.o.
FINIT WOOD, s. r. o.
GreenCoop družstvo
HYZA a.s.
ICS Industrial Cables Slovakia, spol. s r.o.
KOMPOZITUM s.r.o.
Nanogate Slovakia s.r.o.
ORGECO spol. s r. o.
SCHUNK Intec s.r.o.

Žilinský kraj

BAUTHERM SK s. r. o.
ECCO Slovakia, a.s.
ESOX - PLAST, s.r.o.
HEAD Studio s.r.o.
Inovitum, s.r.o.
KROS a.s.
NEBBIA SK s.r.o.
robotec, s.r.o.
QEM s. r. o.
SILBERMAN spol. s r.o.
TESLA Liptovský Hrádok a.s.

Banskobystrický kraj

BrushBlock s.r.o.
DefTech a.s.
DOMO GLASS s.r.o.
eČasenka, s.r.o.
Ekolumi, s.r.o.
ELKOND HHK, a.s.
ESPRIT spol. s r.o.
Farma Milko s.r.o.
Future Media Production, s. r. o.
GRAND POWER, s.r.o.
K W D s.r.o.
LAWEX, spol. s r.o.
REKOS Revúca, s.r.o.
SITTRANS s.r.o.
SHP Harmanec, a.s.
SL SLOVAKIA, a. s.
SPEKTRUM GRAFIK, a.s.
VermiVital s. r. o.
YTS Slovakia s.r.o.

Prešovský kraj

ELCOM, spoločnosť s ručením obmedzeným
Eurotec s.r.o.
FG PROTECH, spol. s r.o.
HESTA, spol. s r.o.
CHEMOSVIT, a.s.
INTERKOV STEEL, s.r.o.
OBUV-ŠPECIÁL, spol. s r.o.
ODEVA, spol. s r.o.
SEAK, s.r.o.
Strojárne SK, s.r.o.
STROJLAB, s.r.o.
TomarkAero s.r.o.
V + S Welding, s.r.o.

Košický kraj

Cassovia Code s.r.o.
CELLTEX Hygiene s. r. o.
Ferroenergy s.r.o.
FIIA s.r.o.
Financie.online SK s.r.o.
KOVO VALOS s.r.o.
KPN, s.r.o.
LABAŠ s.r.o.
LB MINERALS SK, s.r.o.
SEZ Krompachy a.s.
Soft & Control Technology, s.r.o.
Tomcat plus s.r.o.
T-Systems Slovakia s.r.o.
U. S. Steel Košice, s.r.o.
Východoslovenská distribučná, a.s.

